

L'HABITATGE PER A QUI L'HABITA!

INFORME SOBRE OCKUPACIÓ D'HABITATGE BUIT A CATALUNYA

Aquest informe és fruit de la militància col·lectiva, i hi està destinat. Les dades gràfiques i els textos són lliures de tot copyright.

Podeu agafar-ho, fer-ho servir i difondre-ho lliurement!

Aquest informe és per a persones joves i grans, per a les que conviu amb persones al vostre càrrec i per a les que fa poc que us heu emancipat, per a les nouvingudes i per a les que fa tota una vida que sou aquí. Va adreçat a les que mai no us havíeu imaginat que ocuparíeu un habitatge, i a les que heu optat per aquesta opció amb total convenciment.

AGRAÏMENTS

Coordinadora de Vivienda de Madrid, gràcies per inspirar-nos.

Aquest informe és fruit de la participació de centenars de persones anònimes que han contestat o difós el qüestionari els resultats del qual comentarem, així com de les persones que s'han ofert a explicar-nos les seves experiències a les entrevistes. Moltes gràcies.

Tot plegat ha estat possible i s'ha fet realitat gràcies al compromís i la implicació de:

Plataformes d'Afectats per la Hipoteca (PAH) de Catalunya, amb menció especial de PAHC Sabadell i PAHC Bages; Obra Social de la PAH; Comissió d'Habitatge de l'Assemblea de Vallcarca; Can Vies; Bloc La Dalla; Assemblea de Joves de Sarrià-Esberla; Can Jaumetó; Oficina d'Habitatge de Gràcia; Federació d'Estudiants Anarquistes; Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana; PAC Badalona; Bloc La Bordeta; Bloc Llavors; Bloc La Janela; CSO La Astilla; Ateneu La Pua; la REA.

El nostre agraïment etern a tots els espais on ens hem pogut reunir per treballar i més: White Cube, La Cinètika, La Nova Usurpada i Ateneu L'Harmonia.

Gràcies també a totes les persones que hi han col·laborat i ens han donat suport de manera desinteressada, sense pertànyer a cap col·lectiu pel qual haguessin d'estar vinculades a aquest treball.

- 1a edició en català, Barcelona, maig de 2019.

P. 6

INTRODUCCIÓ

Què tens a les mans?	P.6
Què pretenem amb aquest informe?	P.8

P. 9

Indicacions terminològiques

METODOLOGIA

Enquesta	P.9
Entrevistes	P.10
Anàlisi de dades	P.14

P. 15

RESULTATS

1. QUÈ S'OCUPA? HABITATGES BUITS	1. 1. Sobre l'habitatge buit 1. 2. La nova bombolla i els fons d'inversió 1. 3. La propietat de l'habitatge ocupat	P.15 P.17 P.18
2. QUI OCUPA? DESMUNTANT MITES	2. 1. Edat i formes de convivència 2. 2. Si les ocupacions tinguessin gènere, seria femení 2. 3. Persones autòctones, residents i sense papers	P.20 P.22 P.23
3. PER QUÈ S'OCUPA? INACCESSIBILITAT A L'HABITATGE	3. 1. Les raons d'ocupar a. L'especulació immobiliària b. Els ingressos i la situació laboral c. L'ocupació per a l'emancipació 3. 2. Les trajectòries habitacionals i la manca d'alternatives	P.25 P.31
4. COM S'OCUPA? DES DE L'AÏLLAMENT FINS A LES XARXES DE SUPORT MUTU	4.1. Nivells d'organització i suport en l'ocupació Diferències territorials en les maneres d'ocupar 4.2. Ocupacions de pisos i ocupacions de blocs 4.3. La força i el desafiament de la col·lectivitat	P.36 P.40 P.41
5. RELACIÓ AMB LES INSTITUCIONS I LA PROPIETAT	5.1. Habitatge públic? Manca de solucions per part de l'administració pública La situació de les persones migrades 5.2. L'empadronament i els tràmits amb la administració 5.3. Negociar o no negociar? 5.4. El procés judicial 5.5. Després de l'ocupació	P.42 P.44 P.46 P.47 P.48
6. EL DIA A DIA I LES CONSEQÜÈNCIES DE L'OCUPACIÓ	6.1. Dificultats en la vida quotidiana a. Inestabilitat residencial i salut b. Inestabilitat en els subministraments bàsics c. Estigmatització social i reptes en l'entorn personal 6.2. Generant vïncles i col·lectivitat a. La bona convivència amb el veïnat b. Col·lectius i l'ocupació com a eina de lluita i vida digna	P.49 P.53

P. 55

CONCLUSIONS

P. 57

RESUM DELS RESULTATS PRINCIPALS

P. 58

ANNEXOS

Annex 1: enquesta	P.58
Annex 2: model d'entrevista	P.60

QUÈ TENS A LES MANS?

Tens a les mans un treball col·lectiu i militant: el primer estudi en profunditat sobre la realitat de l'ocupació d'habitatge buit a Catalunya. Entenem l'**ocupació com una forma de fer realitat el dret a l'habitatge**; voldríem parlar del "dret a un habitatge digne", però precisament no poder-ho fer és part de la qüestió.

Pensem que la paraula "habitatge" hauria d'anar sempre acompanyada de l'adjectiu "digne", ja que l'habitatge no ha de ser un mer aixopluc, sinó que, d'acord amb l'Observació general núm. 4 (1991) del Comitè de les Nacions Unides de Drets Econòmics, Socials i Culturals, s'ha de considerar més aviat com "el dret a viure amb seguretat, en pau i amb dignitat"¹.

L'increment de la precarietat laboral, l'especulació immobiliària i la manca d'alternatives residencials i de solucions per part de les institucions, han fet que els últims anys augmenti el nombre de persones que es veuen forçades a ocupar, sigui pel seu compte o amb l'ajuda d'un col·lectiu. Malgrat això, la realitat és que, fora dels moviments pel dret a l'habitatge, hi ha un gran desconeixement del que comporta l'ocupació.

Les recerques fetes al marge dels moviments socials perpetuen visions estigmatitzades i parcials, tal i com s'observa a l'informe de l'Institut Cerdà *L'ocupació il·legal: realitat social, urbana i econòmica... Un problema que necessita solució*. En aquest estudi, les referències sobre les dades quantitatives i la informació exposada són limitades². Malgrat això, hi apareix com a dada rellevant que a l'Estat espanyol hi ha 87.500 famílies que viuen ocupant, xifra que equival a 262.500 persones. El nombre és significatiu si es té en compte el conjunt de la població i si es compara amb altres estimacions fetes les darreres

'Los vecinos están atemorizados en su convivencia con okupas'

El Confidencial 21/04/16

'¿Cómo echar a un okupa de mi comunidad de vecinos?'

El Mundo 29/09/2016

'La ocupación mafiosa de pisos se generaliza en Catalunya'

La Vanguardia 14/03/2017

'Cataluña se convierte en un 'paraíso okupa' para mafias y caraduras que viven del cuento'

Libre Mercado 14/03/2017

'Las mafias toman las riendas dentro del movimiento 'okupa'

El Economista 03/08/2017

dècades per estudis d'altres Estats europeus sobre ocupació d'habitatge³.

Concretament a Catalunya, d'acord amb les estadístiques de la Fiscalia sobre el delictes d'usurpació (ocupació de béns immobles), s'ha passat de 754 denúncies el 2006⁴ a 5.733 el 2015⁵, fet que mostra el gran creixement, des de l'esclat de la bombolla immobiliària el 2008, d'aquesta manera de disposar d'un habitatge. No obstant això, les dades judicials fan referència al nombre d'ocupacions denunciades per la propietat al llarg d'un any natural i, per tant, és molt probable que la xifra sigui inferior a la de les ocupacions reals.

Les dades recollides pels ajuntaments potser s'apropen més a la realitat. Concretament en el cas de l'Ajuntament de Barcelona, el setembre de 2016 la Unitat Contra l'Exclusió Residencial (UCER) havia detectat 869 pisos ocupats a la ciutat i ofería informació sobre

1. Oficina de l'Alt Comissariat de les Nacions Unides per als Drets Humans, 2010 "El derecho a una vivienda adecuada", Butlletí informatiu núm. 21 (Rev. 1), pàg. 3. https://www.ohchr.org/Documents/Publications/FS21_rev_1_Housing_sp.pdf

2. Institut Cerdà, *Més de 87 mil famílies ocupen il·legalment habitatges a Espanya*, presentació 4/5/2017:

<https://www.icerda.org/cat/mes-de-87-mil-families-ocupen-habitatges-il·legalm/n/128>
Nota: no s'ha pogut conèixer, i per tant avaluar, la metodologia utilitzada per arribar a l'estimació numèrica orecopilació de dades pel que fa a l'ocupació d'habitatge. No hi ha cap referència que concreti els indicadors específics de la informació reflectida en aquest informe i els autors no han respost els missatges electrònics en què se sol·licitaven més detalls.

3. A Anglaterra, per exemple, el darrer gran moviment d'ocupacions residencials es va produir a la segona meitat dels anys 70 del segle passat, amb càlculs d'entre 30.000 i 50.000 persones. A Londres, xifres oficials del 1975 sumaven 20.000 ocupes (London Boroughs Association, citat a Chris Paris i Gerry Popplestone, *Squatting and the Criminal Law Act: Problem or solution?*, Centre for Environmental Studies (2), 1977, pàgs. 38-44) i fins a 31.000 el 1987 (Greater London Council, en *Squatting in London Now: Who squats and why?*, nota de premsa, Advisory Service for Squatters 5/4/1990). Als Països Baixos, el 1980, en el moment de més gran intensitat, es va calcular que hi havia fins a 20.000 persones ocupant (Hugo Priemus, *Squatters and municipal policies to reduce vacancy. Evidence from The Netherlands* presentació a la conferència ENHR 2011).

ingressos, temps ocupant i conflictivitat amb el veïnat d'una mostra de 212 casos⁶.

El conjunt d'aquests estudis facilita una sèrie de dades sobre aspectes concrets relacionats amb l'ocupació d'habitatges, però no aporta informació sobre les situacions socioeconòmiques, el motiu de l'ocupació, les experiències o reflexions de les persones que ocupen, etc. Centrar-se en dades quantitatives pot provocar una visió esbiaixada del que, cada vegada més, és una acció habitual de resposta a una mancança vital de la nostra societat. En aquest context, es constata la necessitat d'investigar i reflectir la circumstància, cada cop més present, de les persones que busquen que el dret a un habitatge digne sigui una realitat i no una declaració d'intencions sobre paper mullat.

Per tot això, tens a les mans un informe que va néixer en una assemblea de l'Obra Social Catalana de la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH), a partir de la inquietud i la necessitat de moltes persones de contrastar i revertir el discurs mediàticament dominant sobre l'ocupació.

Amb 626 llars enquestades i 39 entrevistes fetes, aquest és l'estudi sobre ocupació que parteix de la mostra més àmplia mai realitzada, cosa que hauria estat difícil d'aconseguir sense els forts lligams dels moviments socials. D'aquesta manera, situant al centre la militància, trobem l'única forma possible de donar a conèixer la realitat de l'ocupació d'ha-

bitatge. Aquest informe pretén ser una eina més per acompanyar una futura campanya de descriminalització i legitimació de l'ocupació. No podem deixar d'esmentar en aquesta introducció que la inspiració fonamental ha estat l'informe *La vivienda no es delito. Quién y por qué se ocupa en Madrid*, de la Coordinadora de Vivienda de Madrid⁷.

Després d'aquest capítol introductori, es troba l'apartat sobre metodologia. A continuació, es presenten els resultats de l'estudi en sis apartats: 1) *Què s'ocupa?*, 2) *Qui ocupa?*, 3) *Per què s'ocupa?*, 4) *Com s'ocupa?*, 5) *Relació amb les institucions i la propietat*, i 6) *El dia a dia i les conseqüències de l'ocupació*. Finalment, es tanca l'informe amb les conclusions a manera de reflexió i amb un resum dels resultats principals.

4. (a la pàgina anterior)
"Cada dia s'ocupen deu immobles a Catalunya" (Gemma Garcia, *La Directa*, 21/07/2015):
<https://test.directa.cat/node/29668>

5. (a la pàgina anterior)
Fiscalia de la Comunitat Autònoma de Catalunya. Memòria 2016 (exercici 2015):
https://www.fiscal.es/memorias/memoria2016/FISCALIA_SITE/recursos/fiscalias/superiores/cataluna.pdf

6. Unitat Contra l'Exclusió Residencial (UCER), setembre 2016 (Àrea de Drets Socials, Regidoria d'Habitatge de l'Ajuntament de Barcelona):
<http://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-documents/unitat-contra-exclusio-residencial-ucer.pdf>

7. El podeu trobar a:
<http://www.elviejotopo.com/libro/la-vivienda-no-es-delito/>
<http://coordinadoraviviendamadrid.com/presentacion-de-la-campana-la-vivienda-no-es-delito/>

QUÈ PRETENEM AMB AQUEST INFORME?

Aquesta recerca té els objectius següents:

- ▶ Obtenir una mostra significativa de perfils d'ocupants d'habitatge a Catalunya.
- ▶ Propiciar la comprensió del que realment comporta l'ocupació residencial a Catalunya, centrant-nos en les experiències i les condicions socioeconòmiques narrades per les persones que ocupen o han ocupat un habitatge en algun moment dels darrers dos anys.
- ▶ Evidenciar la relació entre l'ocupació i altres formes d'exclusió socioeconòmica, així com entre l'ocupació, l'habitatge públic i l'habitatge de mercat.
- ▶ Contrarestar els prejudicis, els estereotips i la criminalització que pateixen les persones que ocupen.
- ▶ Legitimar l'ocupació com a eina d'acció directa davant la manca d'habitatge o l'amenaça de la manca d'habitatge, i com a estratègia de lluita pel dret a l'habitatge

INDICACIONS TERMINOLÒGIQUES

Com que som conscients del poder de les paraules, afegim les indicacions següents per tal d'explicar alguns termes que s'utilitzen en l'informe, i que considerem que cal aclarir:

Ocupació

En molts entorns es genera la distinció entre “recuperació”, “ocupació” i “okupació”. A grans trets, aquesta divisió associa els dos primers mots a la necessitat residencial, i la tercera a una opció política que denuncia la propietat privada i que suggereix, molts cops, alternatives d'autogestió. Als ulls de la societat, aquesta diferència s'acaba traduint, respectivament, en la concepció de dos perfils de persones que ocupen: les bones i les dolentes. No obstant això, des del nostre punt de vista, qualsevol tipus d'ocupació, ja sigui per qüestions de necessitat immediata o bé com a opció vital, evidencia la violència estructural

que sistemàticament produeix una elitització de l'habitatge; per això forma part de la lluita per prioritzar el dret a l'habitatge al de la propietat privada. En relació amb aquesta perspectiva, hem decidit utilitzar el terme “okupació” en el títol d'aquest informe, però per facilitar-ne la lectura, al llarg de l'estudi hem optat pel mot “ocupació” i els seus derivats amb C en tots els casos, sense fer cap distinció valorativa i amb la voluntat d'incloure-hi qualsevol acció que comporti l'ocupació d'un immoble buit per viure-hi.

Unitats de convivència

Hem decidit no emprar el concepte “unitats familiars” perquè se sol associar a un model patriarcal de parella i famílies tancades que no és representatiu de la realitat de moltes persones.

Sense papers

Ens referim a les persones migrades en situació juridicoadministrativa irregular segons les lleis estatals.

Aquest informe sorgeix de la inquietud i la necessitat de persones que es troben setmana rere setmana en grups que lluiten pel dret a l'habitatge digne (PAH, PAC, assemblees d'habitatge de barri, CSO...). Aquests espais han fet possible compartir coneixements diversos, i gran part del contingut de l'estudi és fruit de l'experiència de moltes companyes i companys. Com que la recerca de participants s'ha fet a través d'aquests espais i aquestes xarxes, inevitablement hi pot haver un cert biaix de la recerca i una sobrerrepresentació de les persones organitzades en col·lectius en relació amb la realitat de l'ocupació en el seu conjunt.

Aquesta iniciativa es va engegar des d'una comissió de treball creada a l'Assemblea de l'Obra Social Catalana de la PAH al final del 2016, per posar al centre la militància i l'organització popular com l'única forma possible de donar a conèixer l'ocupació d'habitatge com a eina de lluita. En aquesta assemblea es reuneixen desenes de PAH de diversos municipis per treballar la campanya de l'Obra Social, que consisteix a ocupar —o, en el llenguatge d'algunes PAH, “recuperar”— l'habitatge buit propietat de bancs, i d'altres grans especuladors, amb la intenció de tornar-li a donar una funció social.

Posteriorment s'ha creat un grup de treball dins el col·lectiu Obra Social Barcelona que ha treballat en la recopilació de dades i la producció i el disseny de l'informe. Per a nosaltres aquesta publicació és el resultat d'un esforç i uns coneixements col·lectius generats en espais de vida, lluita i reflexió compartits amb moltes persones.

La recerca-acció que ha donat lloc a aquest treball s'ha fet a partir de la combinació de dos mètodes d'investigació: el qualitatiu i el quantitatiu. Per aquesta raó s'han fet servir dues eines de producció de dades: l'entrevista en profunditat i l'enquesta anònima (online i en paper). Les enquestes han facilitat dades estadístiques i geogràfiques que han proporcionat una visió general sobre la situació de l'ocupació a Catalunya. D'altra banda, les entrevistes han ajudat a aprofundir en aquestes dades i a fer visibles les experiències que hi ha darrere les xifres.

ENQUESTA

Es va elaborar un qüestionari anònim amb **28 preguntes** sobre la situació laboral, personal i d'habitatge de les persones que viuen en un habitatge ocupat o que ho han fet els darrers 2 anys a Catalunya. Es va optar per aquesta franja temporal per reflectir situacions prou actuals en el temps. La idea era concebre una enquesta breu i clara, que es pogués emplenar en 3 o 4 minuts per aconseguir el major nombre de respostes vàlides i enquestes completades. A més de la població i/o codi postal de residència, s'hi van recollir qüestions i dades essencials que van permetre dibuixar els perfils amb la

major quantitat d'informació possible (podeu consultar les preguntes de l'enquesta a *l'Annex 1*). “L'enquesta (online i en paper) i el model d'entrevista original eren en castellà i s'han traduït al català per aquesta edició de l'informe. Es poden trobar els originals a <https://obrasocialbcn.net/informe-ockupacio/>

El qüestionari es va difondre **entre el gener i el juny del 2017**, amb la finalitat d'arribar al major nombre de municipis possible, presencialment anant a assemblees d'habitatge de diferents territoris de Catalunya i també a través d'internet i xarxes socials (Twitter, correu electrònic, WhatsApp, Telegram).

Hi ha 626 respostes vàlides a l'enquesta . Atès que cadascuna de les 28 preguntes inclou no només dades sobre les persones, sinó també sobre les seves llars —amb una mitjana de 3 persones per unitat de convivència—, s'ha aconseguit **una mostra de més de 1.800 persones**. Gràcies a la força i la confiança dels moviments pel dret a un habitatge digne, aquest és segurament l'estudi sobre ocupació d'habitatge fet amb una mostra més àmplia.

Les dades recopilades corresponen a 70 municipis, distribuïts entre les 4 demarcacions de Catalunya . Malgrat això, el 91 % de la mostra

es concentra a la demarcació de Barcelona, ja que a més de reunir-hi més població, és on es troben la major part de grups organitzats a l'abast del col·lectiu que ha fet l'estudi. Cal destacar que 126 respostes es van obtenir després d'anar a l'Assemblea de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana, al nord de la ciutat de Barcelona.

Al llarg dels capítols següents, apareixeran cites rellevants de les entrevistes que es van fer en català i castellà segons la preferència de la persona entrevistada. Per aquesta edició de l'informe han estat totes traduïdes al català.

ENTREVISTES

El plantejament de les entrevistes es va basar en el model utilitzat en la recerca *La vivienda no es delito* de la Coordinadora de Vivienda de Madrid. Es va desenvolupar una guia d'entrevista semiestructurada (consulteu-ho a l'*Annex 2*) que recull temes clau en la realitat de les persones i/o unitats de convivència que estan vivint en un habitatge ocupat:

- ▶ La trajectòria de la situació residencial.
- ▶ El procés judicial.
- ▶ La situació dels subministraments.
- ▶ La salut.
- ▶ Els ingressos.
- ▶ La relació amb les institucions.
- ▶ La relació amb el veïnat.
- ▶ La vivència personal com a ocupa.

A l'enquesta, anònima, es va demanar a les persones participants si volien ser entrevistades posteriorment. Així, es va aconseguir el compromís de 159 persones de 33 municipis diferents. El 63% de les disposades a fer una entrevista van ser dones, gairebé el doble dels homes (33%), mentre el 4% va preferir no identificar-se amb cap gènere.

Es va decidir seleccionar perfils tenint en compte diverses característiques, amb la finalitat de recollir un ventall divers de perfils i àrees geogràfiques de Catalunya.

El primer criteri va ser recollir entrevistes del màxim nombre de municipis possible. Als municipis on es van oferir més de 10 persones a participar en l'entrevista (a les demarcacions de Barcelona i Girona), es va aplicar un filtre de selecció per tenir diversitat de:

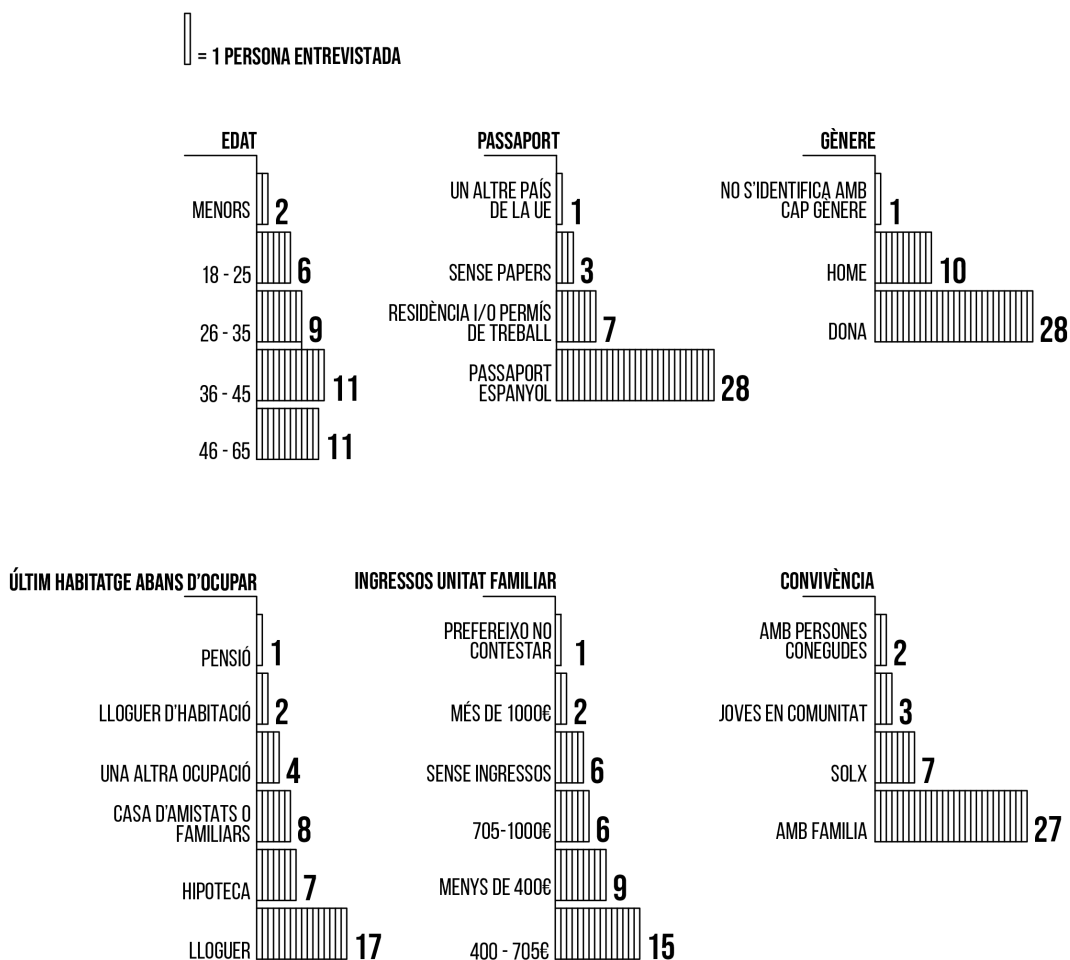
1. Darrera forma de tinença abans d'ocupar.
2. Passaport i/o situació juridicoadministrativa.
3. Ocupació a través d'un col·lectiu d'habitatge o no.
4. Edat i forma de convivència.
5. Gènere.
6. Ocupació col·lectiva en bloc o ocupació de pis individual.

Aquest segon filtre tenia com a finalitat mostrar que, en una mateixa localitat, hi ha experiències diferents segons si hi ha la presència de menors a la llar o una persona pensionista, per exemple; o entre una persona sense papers i una altra amb passaport de l'Estat espanyol; o si l'ocupació s'ha dut a terme amb l'ajut d'un col·lectiu d'habitatge o sense aquest suport.

Per a la ciutat de Barcelona, a partir de les enquestes es va fer un mapa preliminar per seleccionar les persones a entrevistar d'acord amb els sis criteris abans esmentats, i alhora per obtenir un ampli espectre de codis postals que oferís major representativitat geogràfica. Com que no totes les persones seleccionades van accedir a fer l'entrevista, en aquesta fase es va decidir ampliar la mostra amb persones que no havien participat en l'enquesta. Per aquest motiu es va assistir novament a diverses assemblees d'habitatge de la ciutat i a ocupacions col·lectives (ens referim a ocupacions organitzades de blocs). D'aquesta manera vam fer un total de 15 entrevistes a Barcelona.

En base a tot això, entre el març i l'octubre del 2017 es van realitzar un total de **39 entrevistes a persones de 15 municipis de Catalunya**. D'aquestes, 36 eren de la demarcació de Barcelona, i es distribuïen entre 12 municipis d'aquesta àrea, la més poblada de Catalunya. La durada de les entrevistes va ser d'entre 45 minuts i 3 hores, depenent de la comoditat del lloc on es feien i el temps disponible per part de les persones entrevistades, que van ser les que van proposar on fer-ho, normalment en algun indret del seu barri o a casa seva.

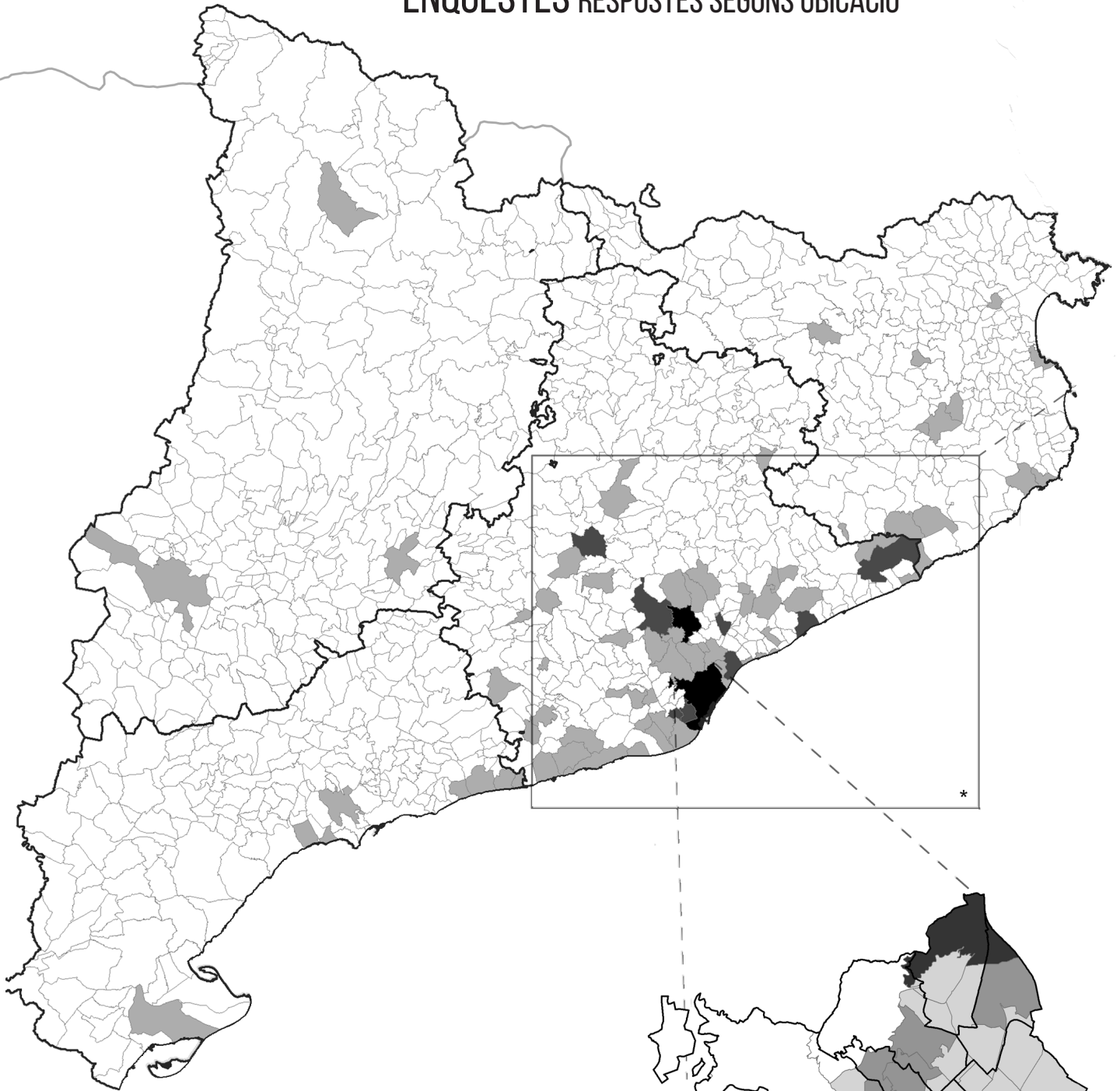
Als gràfics següents es recull la varietat de perfils entrevistats:

Pel que fa al gènere, com es comprovarà al llarg de l'informe, cal destacar que aquesta recerca intenta donar veu a un gran nombre de dones, no només perquè són sempre la part més invisibilitzada, sinó també perquè són les

que han proporcionat un nombre més gran de respostes a les enquestes i entrevistes, i són elles les més presents a les assemblees d'habitatge.

ENQUESTES RESPOSTES SEGONS UBICACIÓ

TOTAL CATALUNYA 626

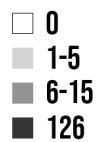
RESPOSTES ENQUESTA SEGONS
MUNICIPI DE CATALUNYA

TOTAL CATALUNYA 626

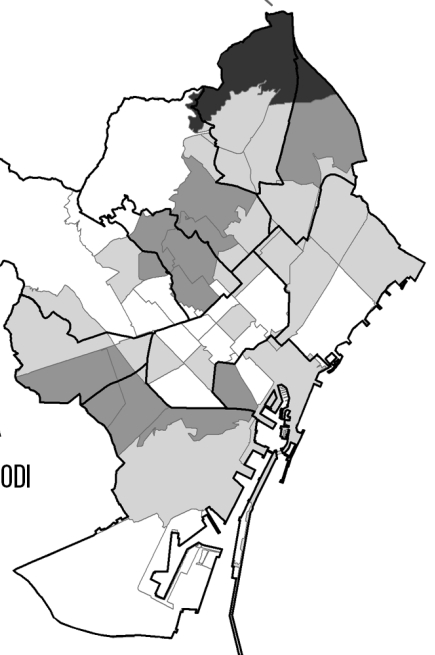
— DISTRICTES DE BARCELONA
— CODIS POSTALS DE BARCELONA

RESPOSTES ENQUESTA SEGONS CODI
POSTAL (CP) DE BARCELONA

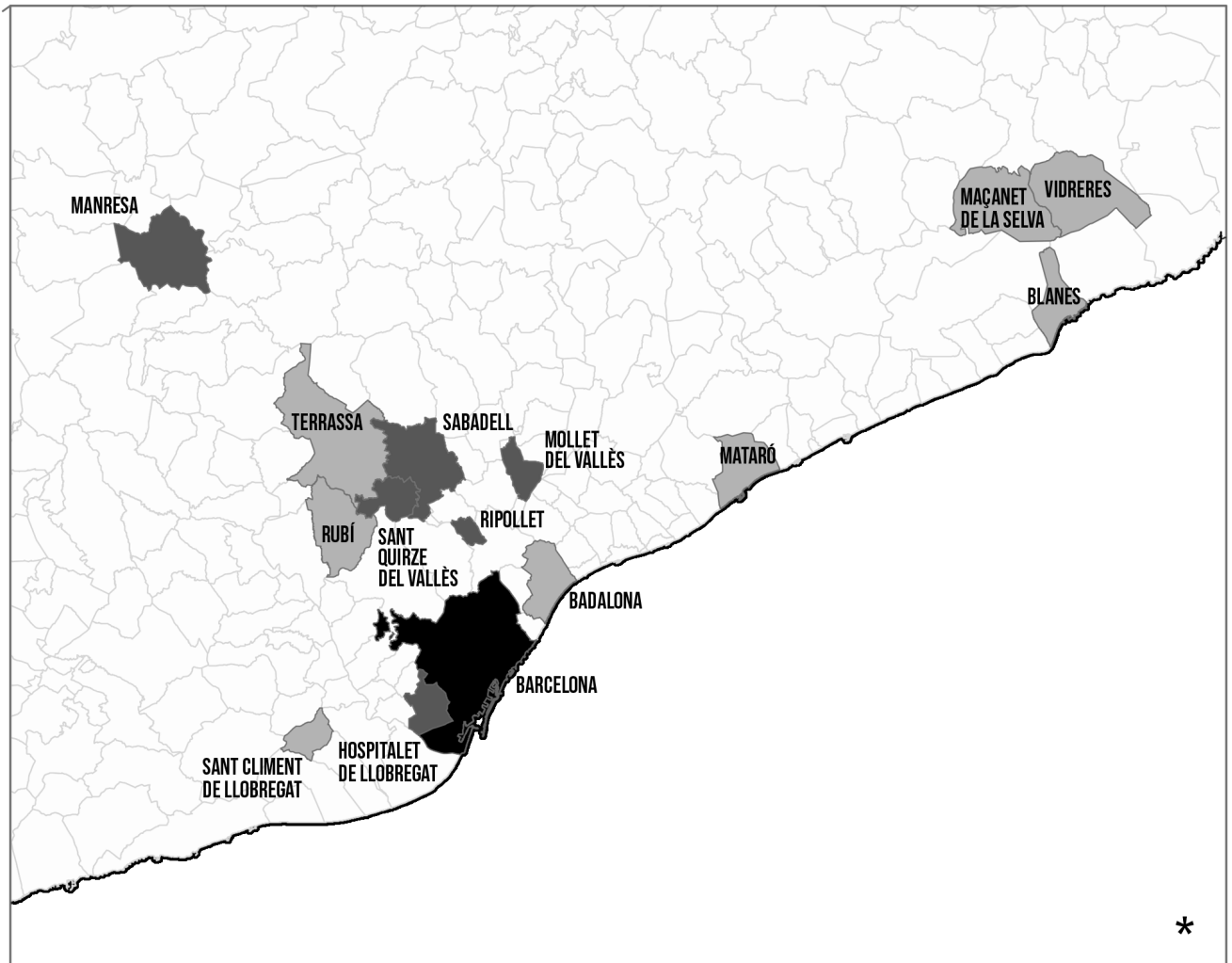

TOTAL BARCELONA 248

15 RESPOSTES DE BCN SENSE INFORMACIÓ
DE CP

ENTREVISTES FETES SEGONS UBICACIÓ

A CATALUNYA

- 1
- 2-5
- 6-15

TOTAL CATALUNYA 39

ANÀLISI DE DADES

Les dades quantitatives s'han treballat i examinat amb el programa d'estadística Statistical Package for the Social Sciences (SPSS), entrecruant les respostes amb variables descriptives rellevants com ara l'edat, el gènere, el lloc d'origen i la ubicació. En presentar els resultats estadístics d'aquest qüestionari, s'han arrodonit les xifres a nombres enters. Els resultats s'han contextualitzat i s'han posat en relació amb altres font estadístiques i

informes sobre temes socioeconòmics citats en les notes al peu de pàgina al llarg de l'informe. També s'han utilitzat eines GIS (sistemes d'informació geogràfica, ArcGis) per fer visibles patrons i diferències territorials de les dades a les ciutats on es van obtenir més de 10 enquestes vàlides. Les dades qualitatives de les entrevistes han estat analitzades amb l'ajuda del programa Atlas.ti, una eina per a l'anàlisi qualitativa de dades textuais.

1 Què s'ocupa?
2 Qui ocupa?
3 Per què s'ocupa?

4 Com s'ocupa?
5 Relació amb les institucions i la propietat

6 El dia a dia i les seqüències de l'ocupació

RESULTATS

1 QUÈ S'OCUPA? HABITATGES BUITS

El primer titular és un exemple típic de les tàctiques i missatges de por que difonen els mitjans de comunicació convencionals sobre l'ocupació, fomentant l'alarma i la criminalització

de l'ocupació a partir d'experiències i casos aïllats. El segon, des del coneixement de les PAH i les lluites socials, desmenteix algunes de les afirmacions més comunes a la premsa sobre l'experiència dels petits propietaris. Enmig d'aquesta controvèrsia sorgeix la pregunta: Què s'ocupa a Catalunya?

1.1. SOBRE L'HABITATGE BUIT

Les ocupacions d'habitatge es porten a terme en immobles buits, és a dir, en habitatges que fa temps que no estan habitats o que mai no ho han estat⁹, i que, per tant, no compleixen amb la seva funció social i són usats per especular. En algunes de les ciutats on hi ha més habitatges buits, és on s'han obtingut més respostes a l'enquesta sobre ocupació. Per conèixer la realitat sobre habitatge buit disposem del cens de l'Estat espanyol del 2011, el registre de la Generalitat de Catalunya i els censos que han desenvolupat alguns ajuntaments.

Segons el cens del 2011 de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), a l'**Estat espanyol hi havia 3,5 milions d'habitatges buits, dels quals aproximadament 450.000 es trobaven a Catalunya**¹⁰. Tot i ser a les grans ciutats on hi ha més habitatges buits en nombres absoluts, en termes relatius (percentatge d'habitatge buit respecte al seu parc d'habitatge), hi abunden els municipis petits.

D'altra banda, a Catalunya, el Decret llei 1/2015 de la Generalitat establia la creació d'un registre obligatori d'habitatge buit adquirit per processos d'execució hipotecària. A través d'aquest registre, gestionat per l'Agència Catalana de l'Habitatge, es poden conèixer els pisos buits que són propietat d'un banc o en-

"Se va de vacaciones y al volver encuentra su casa ocupada y sin muebles""

Agencia EFE, ABC, 25/08/2016

"No patiu, podeu marxar de vacances"

- Emma Giné i Bernat Sorinas, La Directa, 22/03/2017⁸

8. "Tranquilos, podéis ir de vacaciones" (Emma Giné i Bernat Sorinas, *El Salto*, 04/05/2017)

9. Aquesta acció es pot processar per la via civil o per la penal (delicte d'usurpació, castigat amb pena de multa). Per contra, si s'entrés en un habitatge que constituís el domicili d'algú, i que per tant es trobés en ús, s'estaria cometent el delicte de violació de domicili, castigat amb pena de presó. Les ocupacions, per tant, es fan en immobles deshabitats.

10. *Censos de Població i Habitatge 2011* (nota de premsa 18/04/2013): <http://www.ine.es/prensa/np775.pdf>

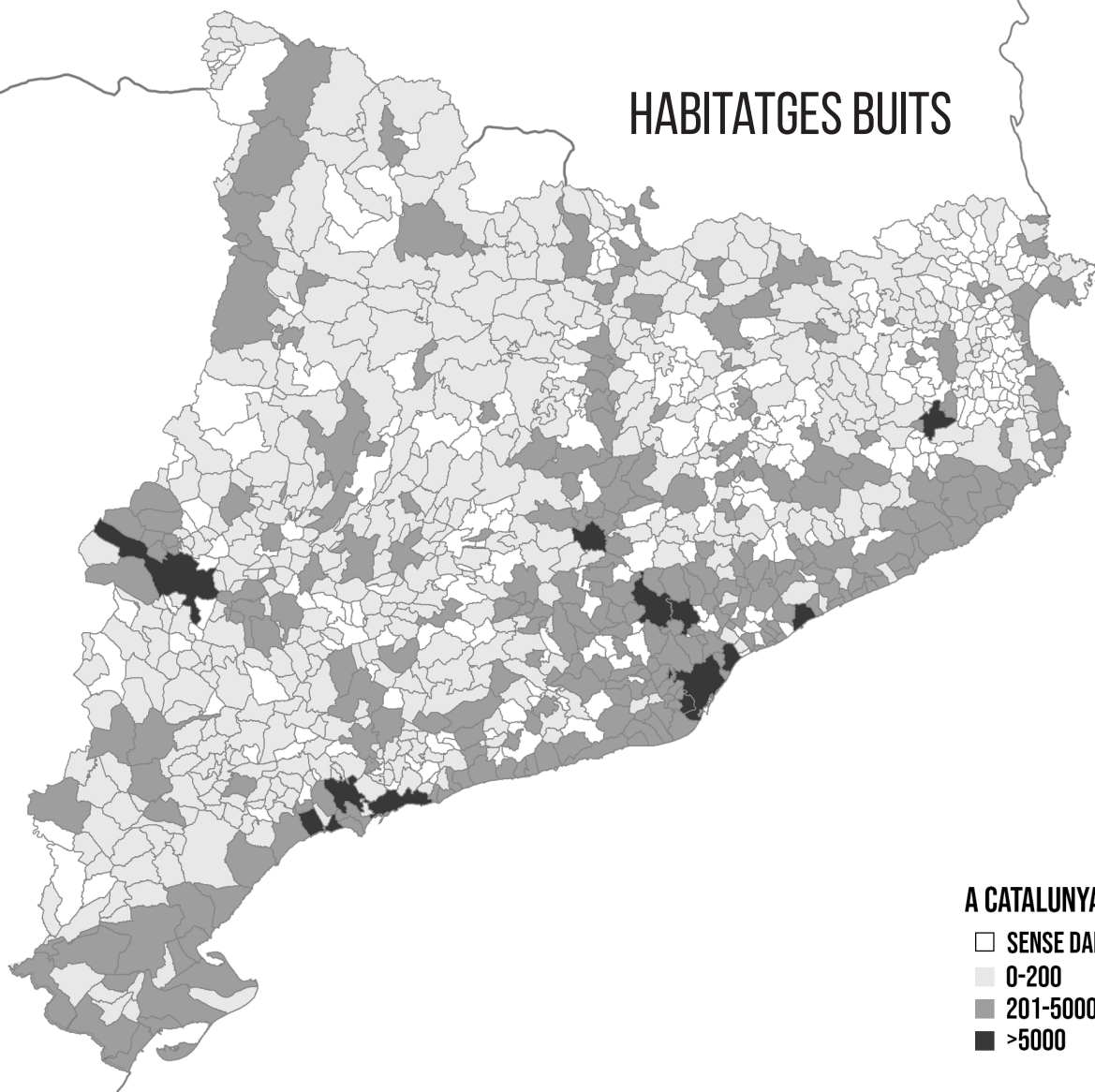
11. *Informe sobre el sector de l'habitatge a Catalunya 2016* (Generalitat de Catalunya, 2017): http://habitatge.gencat.cat/web/.content/home/dades/estadistiques/03_Informe_sobre_el_sector_de_l_habitatge_a_Catalunya/informe_sobre_el_sector_de_l_habitatge_a_catalunya/docs/informe_sector_2_016.pdf

12. Dades del Registre d'Habitatges Buits (Nació Digital) https://dades.nacioidigital.cat/redaccio/arxius/documentos/145649667720160204Habitatges_buits-_Naci_digital.pdf

13. L'Ajuntament de Barcelona detecta 200 pisos buits que no estan inscrits al registre obligatori de la Generalitat (*Diari Ara*, 25/07/2017) https://www.ara.cat/societat/LAjuntament-Barcelona-inscrits-obligatori-Generali-0_1838816191.html

14. *Cens d'habitatges buits a Barcelona. Resultats primera i segona fase* (Ajuntament de Barcelona, 27/04/2018) <http://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2018/03/censpisos.pdf>

HABITATGES BUITS

A CATALUNYA

- SENSE DADES
- 0-200
- 201-5000
- >5000

Font: elaboració pròpia amb dades del Cens de població i habitatges 2011 (INE) descarregats¹⁵

HABITATGE BUIT PROPIETAT DE BANCOS

■ = 1000 HABITATGES BUITS

Font: elaboració pròpia amb dades de l'article: "El BBVA, la Sareb i La Caixa acumulen gairebé 30.000 pisos buits per desnonaments a Catalunya", (Laura Aznar i Roger Palà, *El Crític*, 25/04/2017). Dins dels valors del Banco Santander s'inclouen també els habitatges buits del Banco Popular, ja que el primer va comprar el segon el 6 de juny de 2017¹⁶

15. <https://www.idescat.cat/pub/?id=censph&n=30>

16. <http://www.elcritic.cat/investigacio/el-bbva-la-sareb-i-la-caixa-acumulen-gairebe-30-000-pisos-buits-per-desnonaments-a-catalunya-14929>

1.2. LA NOVA BOMBOLLA I ELS FONS D'INVERSIÓ

Gràcies a algunes lleis i polítiques propiciades per les administracions públiques —se'n comentaran algunes al llarg d'aquest informe—, un nombre cada vegada més gran d'empreses estrangeres i locals troben la manera d'espèrmer fins a l'última gota de benefici econòmic de l'habitatge. Inversors immobiliaris i fons voltor compren edificis sencers amb persones llogateres dins i les expulsen dels seus habitatges, que reformen per vendre'ls a un preu més elevat. El 2016, la compra de pisos per part d'inversors immobiliaris a Barcelona ja suposava el 43 % de les compres, i en alguns barris el percentatge arribava al 80 % (Barceloneta, Gòtic, Born)¹⁷. També detectem l'entrada de les SOCIMI¹⁸ en el sector residencial, un nou instrument d'inversió pensat per al mercat immobiliari de lloguer. A través de les SOCIMI es genera negoci amb pisos de lloguer en molts casos adquirits a preus molt baixos procedents d'execucions hipotecàries i desnonaments¹⁹.

17. “Comprar, expulsar, reformar i vendre” (Gemma Garcia, Jesús Rodríguez i Vicent Almela, *La Directa*, 19/04/2017): <https://directa.cat/comprar-expulsar-reformar-vendre>

18. *Llei 16/2012*, de 27 de desembre, per la qual s'adopten diverses mesures tributàries dirigides a la consolidació de les finances públiques i a l'impuls de l'activitat econòmica, BOE núm. 312, de 28 de desembre de 2012

19. Per exemple, els pisos de Tèmpore, la SOCIMI del banc dolent (la SAREB), o les SOCIMI de Blackstone. Vegeu: “Anticipa, filial de Blackstone, vol ser la gestora més gran de pisos de lloguer” (Alba Brualla, *El Economista*, 30/3/2017): <http://www.eleconomista.es/construccion-inmobiliario/noticias/8258191/03/17/Anticipa-filial-de-Blackstone-qui-re-ser-la-mayor-gestora-de-pisos-en-alquiler.html>. Per més informació, vegeu: “SOCIMI: avantatges per a inversores, problemes per a llogateres” (Gemma Garcia, Marc Iglesias i Melissa Garcia, *La Directa*, 18/10/2017): <https://directa.cat/socimis-avantatges-inversores-problemes-llogateres>

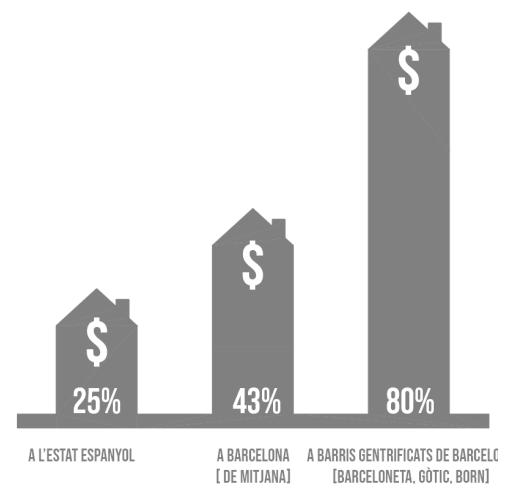
20. Més informació: “L'Observatori DESC presenta la primera querella criminal contra Desokupa” (Blanca Todó, *La Directa*, 14/09/2016): <https://directa.cat/observatori-desc-presenta-primera-querella-criminal-contra-desokupa>

En aquest context, no podem deixar d'esmentar les pràctiques il·legals com ara l'assetjament immobiliari o les empreses com “Desokupa”²⁰, a les quals recorre el sector privat per buidar habitatges i continuar especulant-hi. A més, la proliferació d'apartaments i pisos turístics fa que s'incrementi l'expulsió de veïnat de cases, barris i ciutats.

Tot això condueix a una nova bombolla immobiliària, que sobretot es reflecteix en l'augment del preu del lloguer (vegeu l'apartat 3.1. *Especulació immobiliària*).

Com es veurà en els apartats següents, és important assenyalar aquestes dinàmiques especulatives recents per la relació que tenen amb les ocupacions d'habitatges a Catalunya.

PERCENTATGE DE COMPRES D'IMMOBLES FETES PER FONS D'INVERSIÓ EL 2016

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'article: “Comprar, expulsar, reformar i vendre” (Gemma Garcia i Jesús Rodríguez, *La Directa*, 19/04/2017) i “El 43% dels pisos de Barcelona ja els compren inversors immobiliaris” (Cristina Garde, *Nació Digital*, 07/09/2016)

1.3. LA PROPIETAT DE L'HABITATGE OCUPAT

Com es comentava a la introducció d'aquest apartat, una de les creences generalitzades sobre l'ocupació és l'afectació a petits propietaris i propietàries. Doncs bé, els resultats del nostre estudi mostren que **l'ocupació d'habitatges de petits propietaris o propietàries representa una part molt petita (5 %) de tota l'ocupació. Més de 4 de cada 5 dels habitatges ocupats a Catalunya pertanyen a grans tenidors (82 %) —incloent-hi entitats financeres, filials immobiliàries d'entitats financeres, fons d'inversió, entitats de gestió d'actius (per exemple, la Sareb) i persones ju-**

rídiques que, per si soles o per mitjà d'un grup d'empreses, són titulars d'una superfície habitable de més de 1.250 m². D'aquestes ocupacions **hi destaquen les de pisos propietat de bancs, que són 7 de cada 10²¹.**

D'altra banda, el 6 % de les ocupacions es fan en habitatges propietat de l'Administració. Finalment, el 2 % indica una altra opció i en el 5 % dels casos es desconeix qui n'és la propietat.

PROPIETAT DE L'HABITATGE OCUPAT

21. Aquestes dades s'apropen a les procedents de la UCER, les quals es refereixen al municipi de Barcelona. El 61,69 % de les ordres de desnonament d'ocupacions ateses per la UCER (gener-juliol de 2016) es corresponen amb ocupacions d'habitatges de bancs i, del total de 869 ocupacions detectades a la ciutat, el 80 % eren d'immobles propietat d'entitats financeres (UCER, setembre de 2016, Ajuntament de Barcelona): <http://ajuntament.barcelona.cat/dretssocials/sites/default/files/arxius-document/unitat-contra-exclusio-residencial-ucerarxius-document/unitat-contra-exclusio-residencial-ucerarxius-document/unitat-contra-exclusio-residencial-ucer.pdf>

Les persones entrevistades reconeixen avantatges i una legitimitat més gran quan l'ocupació es fa a grans tenidors. Com a exemple, els últims anys, a través de les PAH i la seva campanya Obra Social²², s'han fet moltes ocupacions de pisos i blocs buits que es trobaven en mans de bancs i entitats financeres. La finalitat d'aquestes accions és posar el valor d'ús per damunt del valor de canvi dels habitatges, recuperant-ne així la funció social. A més, la campanya *La Sareb és nostra*²³ va fer visible que el rescat d'un gran nombre dels bancs propietaris d'habitatge buit fou finançat en el seu global amb 55 milions d'euros de diner públic.

La nova realitat sobre els fons voltors i els fons d'inversió queda reflectida en els resultats de l'enquesta amb la presència, tot i que amb percentatges reduïts (10 casos), d'ocupacions a immobiliàries i fons d'inversió a Barcelona. A les entrevistes, Vauras (2 casos) i La Llave de Oro (2 casos) com a fons d'inversió i constructora-immobiliària, respectivament, són mostres d'aquesta realitat.

22. Més informació: <http://afectadosporlahipototeca.com/obra-social-pah/>

23. Més informació sobre la campanya: #LaSAREBesNuestra, <https://www.youtube.com/watch?v=aIA7cNnj938>. La PAH exigeix que els pisos de la Sareb "es posin al servei de les persones" (Gemma Garcia, *La Directa*, 21/10/2015): <https://directa.cat/pah-exigeix-que-pisos-de-sareb-es-posin-al-servei-de-persones>.

2 QUI OCUPA? DESMUNTANT MITES

Els titulars sensacionalistes generats pels mitjans de comunicació convencionals construeixen una imatge basada en alguns casos aïllats prou cridaners per generalitzar sobre l'ocupació d'habitatges i crear un imaginari que confon la realitat. Així, mediàticament, les persones que ocupen ho fan per drogar-se, lucrar-se a través de xarxes mafioses o, en el millor dels casos, per viure sense treballar. A aquests altaveus se sumen alguns partits i grups polítics que criminalitzen les persones més empobrides i l'ocupació d'habitatges buits, en defensa de la propietat privada per sobre del dret a l'habitatge²⁴. D'acord amb la majoria d'aquests relats mediàtics, l'ocupació d'un habitatge seria l'opció presa per les persones que no volen treballar, mentre en realitat aquesta acció sol ser conseqüència del treball precari i de l'atur.

Els discursos dominants sobre l'ocupació —la majoria dels quals sense fonament— penetren en moltes capes de la societat, de manera que molts cops s'empren tòpics denigrants o qualificatius pejoratius que discriminen i criminalitzen aquelles persones que ocupen un habitatge per poder disposar d'un sostre. Aquests estereotips i prejudicis es remunten a campanyes mediàtiques de la dècada de 1980 en contra del moviment ocupa, que va néixer per desafiar i qüestionar un dels pilars del sistema capitalista, la propietat privada, que mercantilitza el dret a l'habitatge enfront del dret d'ús, de viure-hi, de donar vida a un habitatge en lloc de lucrar-se'n.

En aquest apartat, basant-nos en la informació de les enquestes i entrevistes, desmuntem aquest imaginari sobre les persones que porten a terme ocupacions i es fa visible que, avui dia, la realitat sobre qui ocupa a Catalunya és molt àmplia i abasta un gran ventall de perfils en relació amb l'edat, les formes de convivència, el gènere i la situació juridicoadministrativa.

2.1. EDAT I FORMES DE CONVIVÈNCIA

Davant el mite que qui ocupa són joves sense responsabilitats ni persones al seu càrrec, els resultats mostren un panorama molt diferent. El 87 % de les persones que ocupen un habi-

tatge tenen més de 26 anys, **i més de la meitat (el 56 %) en tenen més de 36**. De fet, el grup de 36-45 anys és el que enregistra el percentatge més alt, amb el 34 % de les ocupacions.

“Abans em feia vergonya dir que era ocupa. Sentia que estava fent alguna cosa lletja, alguna cosa horrible, penses que la gent et veurà així... tios així, que els agrada fumar, amb els seus gossos... això és el que a mi em ve. Però jo la veritat és que això només ho he vist a la tele, no ho he vist a la vida real.”

(Dona, 26-35 anys)

24. Exemple: Albert Rivera (Ciudadanos) en un tuit del 10/02/2018: “Hay que proteger a las familias que pagan sus impuestos y cumplen la ley, frente a los okupas y las mafias que rompen la convivencia y les arrebatan impunemente sus pisos. Ya basta, las administraciones tienen que defender a sus vecinos.”

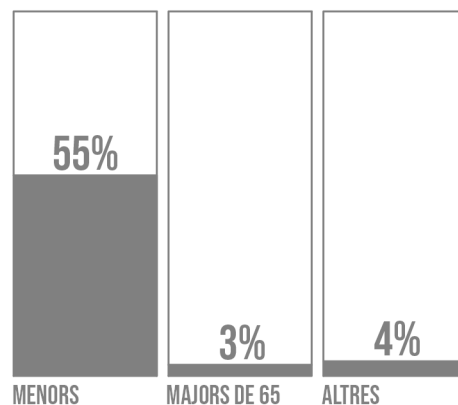
Com ja s'ha puntualitzat a la metodologia, darrere d'aquests percentatges referits a les persones enquestades, hi trobem unitats de convivència intergeneracionals. **El 68 % de**

les persones que ocupen conviuen amb la família, el 16 % amb amistats, l'11 % sols/es i el 5 % amb una altra opció de convivència.

D'altra banda, **a més de la meitat de les llars (55%) hi ha menors, en el 3% dels casos hi ha persones més grans de 65 anys i en el 4% hi viuen persones en altres situacions de dependència.** A la franja d'edat d'entre 36 i 45 anys, els percentatges encara són més alts: el 72% conviu amb persones en situació de dependència. Tenir cura i ser responsable de persones vulnerables és sovint el motiu que justifica l'ocupació.

"Em veia dormint sota un pont. Però ja ho vaig dir ben clar: no dormiré sota un pont amb el meu pare."
(Home, 18-25 anys)

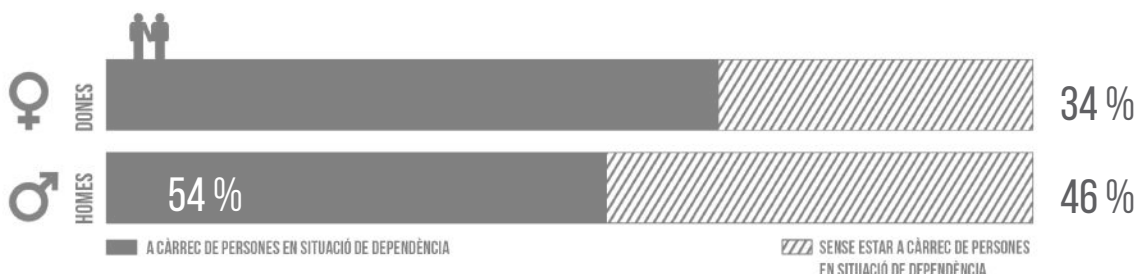
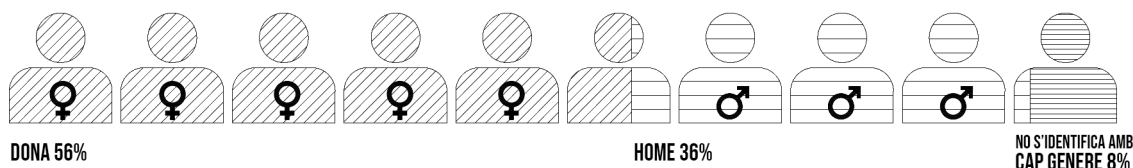
HABITATGES OCUPATS AMB MENORS D'EDAD I/O PERSONES EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA I/O MÉS GRANS DE 65 ANYS

2.2. SI LES OCUPACIONS TINGUessin GÈNERE, SERIA FEMENÍ

Si les ocupacions d'habitatge tinguessin gènere, aquest seria femení: **el 56 % de les persones que van respondre l'enquesta són dones, seguides del 36 % d'homes i el 8 % de participants que no es van identificar amb cap gènere.** Aquestes xifres, juntament amb

els testimoniatges de les dones entrevistades, mostren de manera contundent que són elles, dins de les unitats de convivència, les que participen més activament en els moviments pel dret a un habitatge digne²⁵.

El 88 % de les dones que ocupen tenen més de 26 anys, i més de la meitat (en concret el 57 %) es troben entre els 36 i 65 anys. Analtzant les formes de convivència des d'una perspectiva de gènere, **fins al 77 % de les dones conviuen amb la família o en parella, enfront del 62 % dels homes.** A més, és

12 punts percentuals més probable que les dones visquin amb persones en situació de dependència al seu càrrec. A partir del seu testimoni, les dones posen en relleu les responsabilitats que assumeixen en els treballs reproductius i en la cura de persones en situació de dependència, i el pes que aquest fet té a l'hora de prendre la decisió d'ocupar

No em quedaré al carrer i que em treguin les nenes per estar-hi. Si no hi ha cap altra opció i he d'entrar amb una puntada de peu, hi entro."

(Dona, 36-45 anys)

25. Per saber-ne més sobre aquest tema, vegeu el reportatge de dones de la PAH, vegeu "Dones en lluita: nou retrats de la PAH" (Isidre García Puntí, diari Ara, 24/01/2016) https://www.ara.cat/suplements/diumenge/dones-PAH_0_1510048981.html

2.3. PERSONES AUTÒCTONES, RESIDENTS I SENSE PAPERS

Davant de l'estereotip que les persones que ocupen són majoritàriament migrades, les nostres dades ens mostren que la major part de les persones que ocupen a Catalunya (el 73%) disposen de passaport espanyol. Només el 27% de les persones enquestades no dispo-

sen de passaport espanyol: el 19% amb papers de residència i permís de treball; el 3% tenen papers que els atorguen el permís de residència però no el de treball; el 3% es troba sense papers, i el 2% tenen alguna altra ciutadania de la UE.

De la mostra recollida a l'enquesta, el 98% de les persones sense passaport espanyol viuen a la demarcació de Barcelona. En concret, el 57% viu a la ciutat de Barcelona, el 14% a Mataró i el 6% a Sabadell, i a continuació apareixen les ciutats de Badalona i l'Hospitalet de Llobregat.

Aquestes dades es corresponen amb tendències migratòries més generals, ja que els municipis esmentats es troben entre els 10 primers pel que fa a percentatge de persones estrangeres empadronades a la demarcació de Barcelona²⁶.

26. Població estrangera. Distribució municipal Catalunya (Padró municipal d'habitants, Idescat, 2017)
<https://www.idescat.cat/poblacioestrangera/?b=6>

Només vam obtenir 18 casos de persones sense papers a través de l'enquesta. Es tracta, per tant, d'una mostra reduïda que no reflecteix la realitat de les persones migrades, que sovint construeixen xarxes de suport pròpies a les quals no hem tingut l'ocasió d'accedir-hi.

Segons la Conselleria de Salut de la Generalitat, el 2015 hi havia a Catalunya al voltant de 180.000 persones migrades en situació jurídicoadministrativa irregular, o sense papers²⁷. La precarietat laboral i l'economia submergida són algunes de les dificultats més grans amb què es troben les persones migrades per complir els requisits d'atorgament o renovació dels permisos de treball o residència. De fet, el 2017 el sindicat Comissions Obreres de Catalunya va detectar un augment de treballadors i treballadores sense papers ateses en el seu centre d'informació sobre drets laborals²⁸.

Cal destacar que el 61 % de les persones sense papers enquestades viuen amb persones en situació de dependència. D'aquesta manera ens explica la vulnerabilitat que pateix una companya migrada sense papers i amb una filla petita:

Vaig venir aquí de lloguer, no sabia que era d'ocupa. I vaig pagar, he pagat un any de lloguer, i quan ha arribat la carta... teníem un desallotjament. He conegut una amiga que m'ha portat a la PAH.... Si tingués un desallotjament, em quedaria molt malament. A l'altre que vaig tenir, vaig patir un infart. Si tingués un altre desallotjament, em quedaria fatal. No tinc ni idea d'on aniria, ni idea."
(Dona 36-45 anys)

27. "La Generalitat de Catalunya da tarjeta sanitaria a 180.000 'sin papeles'" (*Público*, 03/09/2015) <http://www.pUBLICO.es/politica/generalitat-cataluna-da-tarjeta-sanitaria.html>

28. "Extranjeros atrapados en una ratonera por la precariedad laboral" (María Jesús Ibáñez, *El Periódico*, 30/8/2017) <https://www.elperiodico.com/es/sociedad/20170829/inmigrantes-6252467>

3 PER QUÈ S'OCUPA? INACCESSIBILITAT A L'HABITATGE

Per al sector privat, l'habitatge s'ha convertit en una mercaderia i un actiu financer usat per especular-hi i obtenir-ne alts marges de benefici. De la seva mà, les institucions públiques han elaborat noves lleis amb la finalitat de reiniciar un nou cicle especulatiu amb l'habitatge, ara posant el focus d'interès en el lloguer. Més enllà de la creació de la Sareb —el banc dolent creat amb milers de milions de diners públics—, són exemple d'aquesta manera de fer la Llei 16/2012 que modifica les regulacions aplicables a les SOCIMI, la Llei d'Arrendaments Urbans (LAU) de 2013 i el Pla d'habitatge 2018-2021 (Reial decret 106/2018)^{29 30}.

Aquestes actuacions generen més precarietat residencial, i és així com el que hauria de ser un dret es converteix en un bé inaccessible per a moltes persones. Amb tan sols el 2 % del parc immobiliari destinat a habitatge social, ens trobem en una situació d'emergència residencial, amb persones sense llar i llistes d'espera en l'adjudicació de pisos públics de les meses d'emergència. Davant d'aquesta conjuntura, no només no s'implementen polítiques per afavorir la possibilitat d'accedir a un sostre, sinó que a més s'endureix la repressió cap a l'ocupació i s'acceleren els processos de desallotjament.

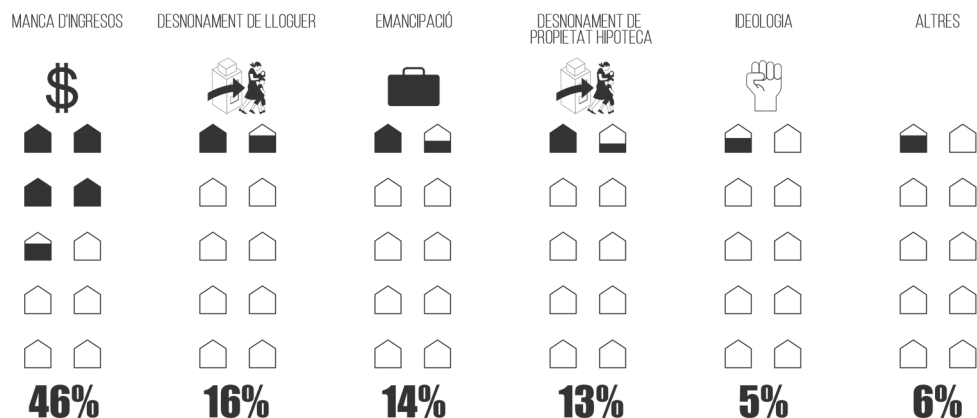
En definitiva, encara que en l'àmbit municipal es fan alguns esforços de diagnòstic i actuacions, s'evidencia l'omissió del deure que tenen les institucions públiques de vetllar per l'interès general en matèria d'habitatge quan s'eludeix l'augment del parc d'habitatge públic i la regulació dels preus dels lloguers —sigui per manca de recursos i/o competències, sigui per manca de voluntat política.

Davant d'aquesta realitat, en aquest capítol s'exploren detalladament les raons per les quals s'ocupa a Catalunya i com són les diverses trajectòries que han conduït les persones a ocupar.

3.1. LES RAONS D'OCUPAR

Quan es pregunta *Quina és la raó principal per la qual vas decidir viure en un habitatge ocupat?* (només es podia marcar una opció), **el 46% assenyala la manca d'ingressos per pagar un habitatge o una habitació, el 16% afirma que va ser a causa d'un desnona-**

ment d'habitatge de lloguer i el 13% d'un desnonament d'habitatge de propietat amb hipoteca. Finalment, **l'emancipació representa el motiu principal per al 14% de les ocupacions i la ideologia ho és per al 5%.**

29. Reial decret 106/2018, de 9 de març, pel qual es regula el Pla estatal d'habitatge 2018-2021, BOE, núm. 61, de 10 de març de 2018.

30. Més informació: Leyes que inflan la burbuja del alquiler (Yago Álvarez, *El Salto*, 4/11/2018) <https://www.elsaltodiario.com/alquiler/leyes-lau-socimi-sareb-inflan-burbuja>

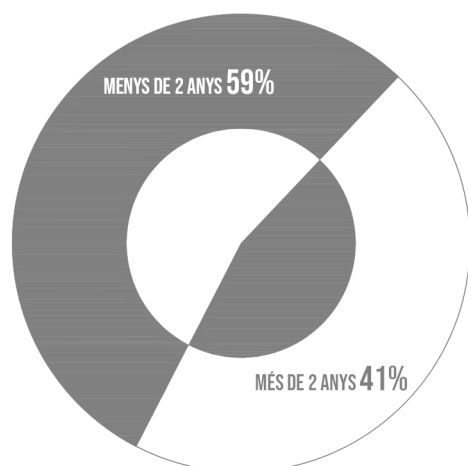
Dins de la categoria d'un altre motiu, es recullen 5 casos que es refereixen a una separació familiar com a raó d'ocupar. Encara que aquest percentatge és reduït (podria ser que algunes persones en aquesta situació hagin seleccionat una altra raó principal en l'enquesta), en les entrevistes s'ha observat que és un motiu important per a moltes de les dones que estan ocupant. Aquest fet subratlla la vulnerabilitat i la desigualtat de gènere en les estructures socials de nuclis familiars, però també pel que fa a la bretxa salarial de gènere i a l'accés a la feina. Moltes dones amb criatures han posat en relleu que, davant la pèrdua de l'habitatge, els havia estat imprescindible trobar una alternativa residencial i, com és lògic, han remarcat que no estaven disposades a dormir a la intempèrie amb els seus fills o filles. No obstant això, en una entrevista vam conèixer un cas en què s'havia arribat a aquest extrem, i a més també s'havia produït l'empresonament del marit per violència de gènere:

Tenint en compte aquests resultats, podem afirmar que **almenys tres quartes parts (75%) de les persones que porten a terme una ocupació ho fan per un motiu vinculat a la manca d'ingressos en relació amb els preus del mercat immobiliari** (sumant-hi la manca d'ingressos per pagar un pis o una habitació i els desnonaments d'habitatge de lloguer i propietat). La relació precària entre treball, ingressos i habitatge és una constant en les experiències recollides. Una dada que mostra l'actualitat d'aquestes situacions i la relació que tenen amb l'increment del nombre d'ocupacions els darrers anys és que **6 de cada 10 persones fa menys de 2 anys que estan ocupant** (d'acord amb les respostes obtingudes a la pregunta *Quant de temps portes ocupant al llarg de la teva vida?*).

"Jo sé el que és dormir amb els meus fills en un parc, la meva nena em va dir: 'Mama, ja és tard, anem a dormir', i jo: 'Dorm, filla, dorm, que ara hi anem', fent temps perquè arribés la matinalda. I no li ho vaig explicar al treballador social perquè recordo que em va dir: 'no em diguis ara que has dormit amb els fills al parc perquè te'ls trec.'... Tot això em va empènyer a portar aquí [al pis ocupat] els meus fills."

(Dona, 26-35 anys)

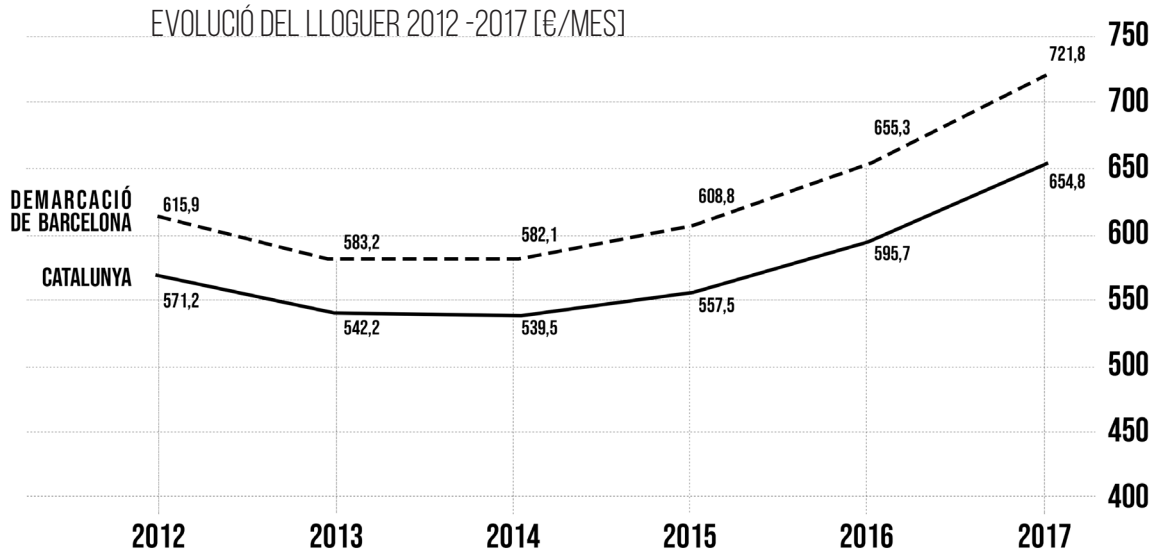
TEMPS OCUPANT

A. L'ESPECULACIÓ IMMOBILIÀRIA

El primer motiu per ocupar, doncs, és trobar-se amb un mercat immobiliari inaccessible. D'una banda, l'esclat de la bombolla immobiliària el 2008 i la crisi posterior han dificultat l'accés al crèdit hipotecari i, de l'altra, les noves lleis que possibiliten la rendibilitat del sector del lloguer han contribuït que **el preu mitjà del lloguer a Catalunya**

hagi augmentat més del 20 % els últims quatre anys (2013-2017)³¹. De fet, Catalunya és la comunitat on s'ha de destinar, de mitjana, el percentatge més alt del sou per pagar el lloguer. En concret, a l'àrea metropolitana de Barcelona, la proporció de llars que destinen més del 40 % dels ingressos al lloguer ha crescut del 42,9 % al 51,7 % entre el 2011 i el 2016³².

Font: Elaboració pròpia amb dades de la Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana, a partir de les finances de lloguer dipositades a INCASÒL³³

B. ELS INGRESSOS I LA SITUACIÓ LABORAL

L'altra part de l'equació, com és lògic, són els ingressos i la precarietat laboral generalitzada. **Més de 9 de cada 10 (93 %) de les persones que estan ocupant actualment tenen ingressos per unitat de convivència inferiors als 1.000 € € mensuals; 8 de cada 10 (el 79 %) tenen ingressos mensuals per llar per sota dels 705 € € i el 37 % ingressen menys de 400 € € mensuals o no tenen cap ingrés**. Hi destaca el fet que les persones sense papers presenten condicions de pobresa extrema, amb el 94 % de les unitats de convivència vivint amb menys de 400 € al mes.

31. Secretaria d'Habitatge i Millora Urbana, dades a partir de les finances de lloguer dipositades a l'INCASÒL:

http://habitatge.gencat.cat/ca/dades/estadistiques_publicacions/indicadors_estadistiques/estadistiques_de_construccio_i_mercat_immobiliari/mercat_de_lloguer/

32. *Enquesta de condicions de Vida, 2016*.

Resultats sintètics, Àrea metropolitana de Barcelona (IERMB, 2017)

<https://iermb.uab.cat/ca/iermb/quadern-delespai/enquesta-de-condicions-de-vida-2016-resultats-sintetics-area-metropolitana-de-barcelona/>

33. Dades disponibles a:

http://habitatge.gencat.cat/ca/dades/estadistiques_publicacions/indicadors_estadistiques/estadistiques_de_construccio_i_mercat_immobiliari/mercat_de_lloguer/

La major part de les persones que ocupen tenen uns ingressos per llar que les situen en risc de pobresa segons els barems oficials de referència³⁴. Només que considerem una mitjana de 2 persones per llar i tretze mensualitats, podríem estar parlant pel cap baix del **93% de les llars ocupades en risc de pobresa** (són les llars amb ingressos per sota dels 1.000€ mensuals, aproximació de menys de 13.000€ anuals). Per al conjunt de la població catalana la taxa de risc de pobresa és del 19,2%³⁵.

Aquests ingressos mostren la situació laboral: només **el 39% de les persones que ocu-**

Més de les tres quartes parts (un 78%) de les persones que tenen una feina remunerada, tenen un contracte temporal o bé treballen en l'economia submergida. Aquestes dades es corresponen amb la tendència generalitzada cap a la precarització laboral a Catalunya, on la taxa de temporalitat el 2017 era del 21,6%³⁶ i el 87,1% dels contractes de treball nous registrats l'últim any han estat tem-

pen tenen treball remunerat. Si s'analitzen aquestes dades d'acord amb el gènere, s'evidencia una feminització de la pobresa: **més de 7 de cada 10 (71%) de les dones que ocupen no tenen cap feina remunerada**, deu punts percentuals per sobre de la mitjana i enfront del 52% dels homes. És molt probable que moltes dones que no tenen treball remunerat estiguin ocupades en activitats de cures no remunerades, una tasca imprescindible però invisibilitzada i no valorada.

porals³⁷. Dels temporals, el 62,8% tenien una durada igual o inferior a 6 mesos³⁸. El treball per si sol, per tant, no garanteix ingressos estables, no protegeix de la pobresa ni assegura l'estabilitat i la seguretat residencial:

"Avui en dia, com que la feina no és fixa, ningú no et garanteix que tinguis res segur en aquesta vida. Ni la feina, ni tan sols el pis, ni res."

(Dona, 46-65 anys)

34. El llindar de risc de pobresa es defineix en el 60% de la mediana dels ingressos disponibles anuals equivalents de les persones d'un territori. A Catalunya, amb les últimes dades disponibles, els llindars de risc de pobresa definites són: una persona adulta, 10.054,4€ anuals; una persona adulta i una de menor, 13.070,7€; dues persones adultes, 15.081,6€; una persona adulta i dues de menors, 16.087,0€; i dues persones adultes i dues de menors, 21.114,2€. Els ingressos anuals per llar inferiors a aquests llindars, els situarien en risc de pobresa (Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016): <https://www.idescat.cat/indicadors/?id=anuals&n=10411>

35. Taxa de risc de pobresa (%) Catalunya (Idescat, Enquesta de condicions de vida, 2016). <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=415&lang=es&t=2016>

36. Població ocupada assalariada. 2013-2017 Per tipus de contracte i sexe. Idescat, a partir de dades de l'Enquesta de població activa de l'INE: <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=310>

37. Contractes de treball registrats. 2017 Per modalitat. Idescat amb dades del Departament de Treball, Assumptes Socials i Famílies del Servei Públic d'Ocupació Estatal (DTASF): <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=345>

38. Contractes temporals. 2017 Per modalitat i duració. 2017 Idescat amb dades del Departament de Treball, Assumptes Socials i Famílies del Servei Públic d'Ocupació Estatal (DTASF): <https://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=349>

La precarietat i la temporalitat de molts dels contractes de treball fan que les persones no compleixin les dures exigències (fiances, contractacions d'assegurances, etc.) que se sol·liciten per poder llogar un pis al mercat privat (o fins i tot un habitatge de protecció oficial), i porten a una situació d'exclusió residencial. El testimoni que transcrivim a continuació, una història que es repeteix en diverses entrevistes, ho il·lustra:

“Jo he anat amb 976€ a una immobiliària a llogar un pis i no me l’han llogat... Si el més barat és per 600€, amb què pagues aigua, llum, mòbil, menges? Amb els 300 €? Com pagaràs aigua, llum, no posem telèfon, amb 300 €, i menjar tot el més? No pots. Per això no em lloguen res, perquè saben que el proper mes fallaré, no podré pagar.”

(Dona, 35-46 anys)

En altres ocasions ens han explicat que s’havia produït la paradoxa de comptar amb ingressos massa elevats per als criteris d’habitatge de protecció oficial, però no suficients o sense els criteris d’estabilitat que exigeix el mercat immobiliari, i per tant trobant-se en una situa-

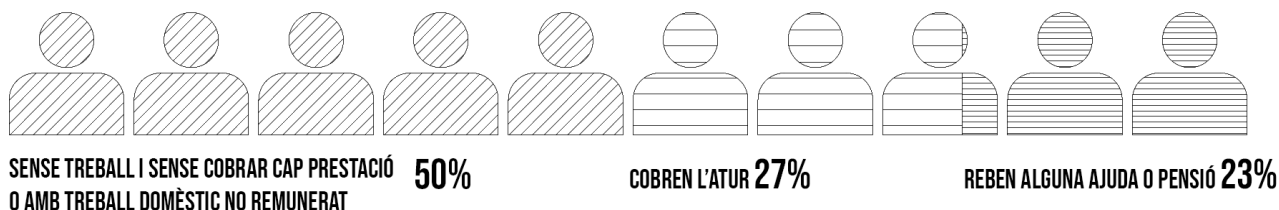
ció en què també l’ocupació era l’única opció per disposar d’un sostre.

Si a les dades sobre la situació laboral hi afegim que **del 61% de les persones que no tenen treball remunerat, la meitat no cobren cap prestació**, la situació, si és possible, es presenta encara més greu. Només el 23% de les persones que no tenen treball remunerat perceben ajuts o pensions, i tan sols el 27% reben la prestació per atur (el 16% del total de la mostra). Aquesta dada procedent de l’enquesta i moltes de les experiències recollides en les entrevistes desmunten l’imaginari tòpic que les fonts d’ingressos de les persones que ocupen són els ajuts i les prestacions públiques:

“L’ocupa [en l’imaginari de moltes persones] és el gandul, el que només viu d’ajudes, el que no fa res. Però no és així; jo per exemple mai no he rebut cap ajuda, ni estic tot el dia pidolant a l’assistent social, sempre m’he buscat la vida.”

(Dona, 25-36 anys)

ENTRE ELS I LES QUE NO TENEN TREBALL REMUNERAT

C. L'OCUPACIÓ PER A L'EMANCIPACIÓ

L'emancipació és una necessitat que sorgeix a la vida de totes les persones. Tothom té dret a desenvolupar i construir un projecte de vida i convivència. El fet de no poder-ho fer té repercussions negatives en diferents aspectes de la vida com ara en el lleure, la intimitat o la llibertat sexoafectiva³⁹. L'actual situació d'accés a l'habitatge fa que la proporció de persones joves emancipades disminueixi any rere any; a Catalunya era del 23,6% (grup de 16-29 anys) i del 6,9% (16-24 anys) el 2016⁴⁰. Segons aquesta mateixa font (l'informe del Consejo de la Juventud), una llar de persones joves a Catalunya havia de destinar, de mitjana, gairebé el 50% dels ingressos al lloguer, i el 106% si es tractava d'una persona sola, essent la comunitat autònoma amb el percentatge més alt. Sabem que el grup de 16 a 34 anys és un dels que pateix un risc de pobresa i una sobrecàrrega en despeses d'habitatge més gran, especialment a la ciutat de Barcelona⁴¹. Segons l'informe esmentat del Consejo de la Juventud, si es destinés el 30% del sou (percentatge recomanat) al lloguer, una persona d'entre 16 i 29 anys, de mitjana, només es podria permetre viure en un lloc de 21,4 m²; per al grup de 16-24 anys, l'espai seria només de 16,3 m².

Davant d'aquesta situació, hi ha qui opta per l'ocupació. A l'enquesta, **el 14 % indica com a raó principal per ocupar l'emancipació.**

Es tracta quasi en la totalitat de joves d'entre 18 i 35 anys: (el 46 % d'entre 18-25 i el 50 % d'entre 26-35 anys); 9 de cada 10 d'aquests amb passaport espanyol. Gairebé tres quarts parts (74 %) de les persones que ocupen per emancipar-se disposen de treball remunerat, però la major part (81 %) tenen contractes temporals. En el 80 % d'aquestes unitats de convivència els ingressos són inferiors a 1.000 € mensuals, quantitat que no permet viure en un pis de lloguer.

"M'he vist amb la necessitat de marxar (ocupant) perquè necessito la meua intimitat i perquè degut a que ara estudiaré de tardes, no puc tornar a casa on vivia des de les classes. Encara que avui en dia estic treballant, no puc fer front al pagament d'un lloguer."

(Dona, 18-25 anys)

En alguns casos, l'ocupació permet estudiar sense dependre de la família d'origen. És el cas que explica un company de la Residència d'Estudiants Autogestionada (la REA) de Barcelona:

"A conseqüència de viure a la REA, aquest curs puc pagar-me la carrera i viure la resta de l'any dels diners que vaig guanyar a l'estiu [fent de cambrer]."

(Home, 18-25 anys)

39. "Rebels amb causa. Manifest juvenil contra el poder adult" (Diverses autores, *Tigre de Paper*, 2014)

40.. *Observatorio de Emancipación nº 13 2º Semestre 2016* (Consejo de la Juventud de España)

<http://www.cje.org/es/publicaciones/novedades/observatorio-de-emancipacion-n-13-segundo-semester-2016/>

41. *Enquesta de condicions de Vida, 2016. Resultats sintètics, Àrea Metropolitana de Barcelona* (IERMB, 2017)

<https://iermb.uab.cat/ca/iermb/quadern-delespai/enquesta-de-condicions-de-vida-2016-resultats-sintetics-area-metropolitana-de-barcelona/>

3.2. LES TRAJECTÒRIES HABITACIONALS I LA MANCA D'ALTERNATIVES

A part de les raons per les quals les persones han decidit ocupar, l'enquesta també recull informació sobre l'última tinença abans d'ocupar. Són dades que poden ajudar a comprendre dinàmiques i trajectòries habitacionals més llargues i variades.

Sabem que, abans d'ocupar, més de la meitat de les persones vivien en un pis o una habitació de lloguer. Aquesta dada va en paral·lel amb les xifres sobre els nous desnonaments. Segons dades del Consell General del

Poder Judicial, del total de 13.308 llançaments que hi va haver a Catalunya el 2017, 8.624 van ser conseqüència de la LAU (Llei d'Arrendaments Urbans), enfront dels 3.832 resultants de procediments d'execució hipotecària i dels 852 categoritzats com "altres" (entre els quals hi ha l'ocupació)⁴². En el cas de la demarcació de Barcelona, dels 8.951 llançaments fets el 2017, 6.201 van ser conseqüència de la LAU, 2.043 d'hipoteques i 707 es van categoritzar com a "altres".

HABITATGE ABANS D'OCUPAR

42. Total de llançaments fets als jutjats de primera instància pel TSJ (Consell General del Poder Judicial): <http://www.poderjudicial.es/cgpj/es/Temas/Estadistica-Judicial/Estudios-e-Infornes/Efecto-de-la-Crisis-en-los-organos-judiciales/>

D'altra banda, **una quarta part de les persones vivia a casa de familiars o d'amistats**, sovint en situacions d'amuntegament que tenen conseqüències psicològiques, com ens expliquen en algunes de les entrevistes:

"Abans d'ocupar vivia en una situació que jo no aguantava, estava a punt de caure en depressió vivint quatre persones en una habitació."

(Dona, 26-35 anys)

"El meu pare no entenia quina necessitat tenia d'ocupar si jo ja tenia la seva casa [la del seu pare i mare]. Però les meves nenes necessiten el seu espai amb la seva mama"

(Dona 36-45 anys)

Encara que només se solen considerar persones sense llar les que viuen al carrer o en albergs, el fet de viure a casa de familiars o d'amistats pot apuntar cap a una realitat coneguda com el "sensellarisme ocult" (*hidden homelessness*, en anglès). Aquests termes s'utilitzen per descriure la circumstància de viure en un habitatge provisional o temporal —que podria ser el sofà d'unes amigues o el menjador d'uns familiars, i per tant resta invisible— sense tenir la garantia de poder-s'hi quedar o d'accedir a un habitatge de manera estable.

D'altra banda, un altre resultat obtingut és que **el 16 % de les persones tenien un habitatge de propietat amb hipoteca abans d'ocupar**. En algunes entrevistes van explicar que el bucle d'inseguretat va començar amb la crisi econòmica del 2008. De les persones que indiquen com a raó principal de l'ocupació el fet d'haver patit un desnonament d'habitatge de propietat amb hipoteca, en el 84 % dels casos

aquesta va ser l'última tinença abans de dur a terme l'ocupació. Malgrat això, el 10% respon que la darrera tinença abans d'ocupar va ser un habitatge de lloguer. Aquestes trajectòries mostren que, després de perdre l'habitatge de propietat, han intentat viure de lloguer, però igualment la situació del mercat laboral i/o immobiliari ha conduït aquestes persones a ocupar.

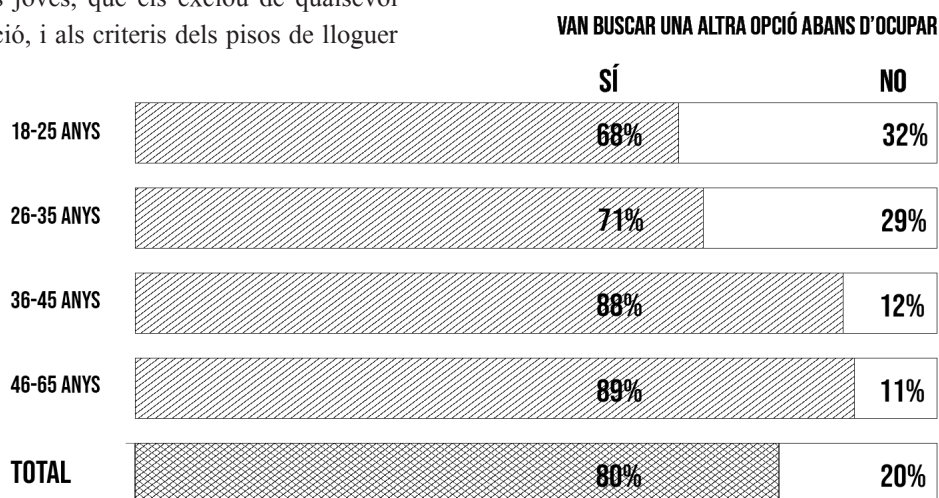
Una altra dada rellevant (d'acord amb la pregunta del qüestionari: *Abans de decidir viure en un habitatge ocupat, vas buscar altres opcions?*) és que **el 80 % de les persones que ocupen busquen una altra opció residencial abans de fer-ho**. S'observa que, per edats, com més grans són, el percentatge del nombre de persones que han buscat altres opcions també és més alt: el 68 % de les persones entre 18 i 25 anys van buscar una altra opció, mentre que per al grup d'edat d'entre 45 i 65 anys aquest percentatge és del 89 %.

"Et trobes en la situació d'haver estat 27-28 anys treballant d'autònom i amb hipoteca i la merda de la crisi t'ho posa tot potes enlaire i dius: això és el que hi ha? Doncs a aguantar, i fas el que hakis de fer. Quan no tens res a perdre, t'és igual. Si tens alguna cosa a perdre, si tens diners, tens por d'ocupar, de perdre el que tens. Si no tens diners, arriba un punt que penses que l'únic que has de fer és estar bé i viure tranquil·lament. Tota la resta, allò material, no importa... Hi ha gent que no entén l'ocupació però és trobar-s'hi. Jo potser tampoc ho entendria si no m'hi hagués trobat. Però bé, ha estat així i no hi ha res més."

(Home, 45-65 anys)

De les entrevistes podem deduir que aquesta tendència segurament és deguda, d'una banda, a qüestions polítiques i ideològiques i, de l'altra, també als baixos ingressos de les persones joves, que els exclou de qualsevol altra opció, i als criteris dels pisos de lloguer

social i les taules d'emergència residencial de les administracions, dels quals el jovent sense persones a càrrec queda exclòs o no hi té prioritat.

Entre les persones que van buscar una alternativa a l'ocupació, tenint en compte que a l'enquesta es podia marcar més d'una opció, **el 57% van cercar habitatge de lloguer, el 59% van sol·licitar habitatge social i el 5% va arribar a viure en albergs o pensions** (vegeu l'apartat 5.1. *Habitatge públic? La manca de solucions per part de l'Administració*).

Les dades presentades en aquesta secció i les experiències recollides a través de les entrevistes mostren com en molts casos l'ocupació es presenta com a l'única opció residencial digna després de tinences insegures i inadequades, i davant la por de quedar-se al carrer:

"Estava a punt de quedar-me al carrer i vaig preferir ocupar. No tinc on anar, no tinc ningú. Si estigués sola no passaria res, però clar, tinc un fill de 3 anys i mig."

(Dona 36-45 anys)

"En ocupar en col·lectiu vam recuperar una dignitat d'habitatge que moltes de nosaltres feia anys que no podíem tenir a causa de la precarietat. Fins i tot jo, quan havia aconseguit llogar alguna cosa, últimament només podia rellogar habitacions. I amb el nen està molt complicat."

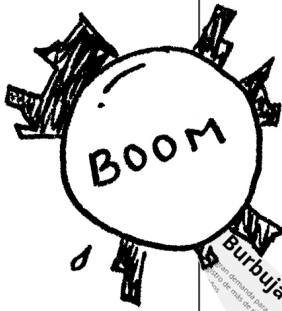
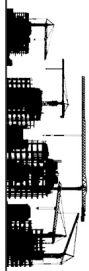
(Dona, 36-45 anys)

SITUACIÓ HABITACIONAL A CATALUNYA

BRANDIFICACIÓ turisme en massa a les ciutats

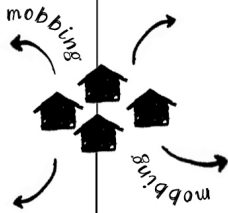
especulació immobiliària
 Mercado inmobiliario proyecta ventas de 30.000 viviendas el próximo año

CRISIS CRISIS CRISIS
DESNONAMENTS

Burbuja de inmobiliarias en Barcelona
 El precio de las viviendas en Barcelona ha crecido un 100% en los últimos años, lo que ha atraído a inversores extranjeros que buscan rentar a turistas. Esto ha provocado un aumento de precios y una disminución de la oferta de viviendas para los residentes locales.

450.000 habitatges buits (2011)

50.000 habitatges buits a Catalunya propietat de bancs (2016)

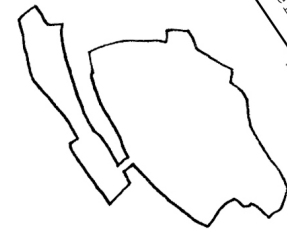
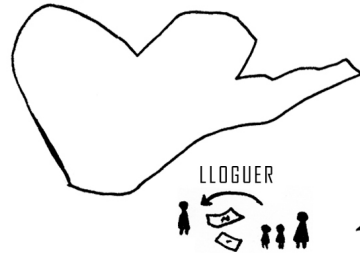
FONS INVERSORS INTERNACIONALS

- Palau & Mantré
- Optimum 1&111
- Norvet
- cerberus
- elix
- la llave de oro
- vauras investment
- mkpremium
- blackstone
- lozacar
- idilia funds

IMPOSSIBILITAT DE PAGAR EL LLOGUER

CAS D'UNA ENTREVISTA TRAJECTÒRIA HABITACIONAL

NO REP SOLUCIÓ DES DE SERVEIS SOCIALS

DENUNCIA PER USURPACIÓ

propietat de **BBVA**

Contacte amb La PAH

ESPERANT A REBRE EL LLOGUER SOCIAL EN EL PIS OCUPAT

Busca un habitatge per ocupar

No pot pagar el lloguer

No pot pagar el lloguer

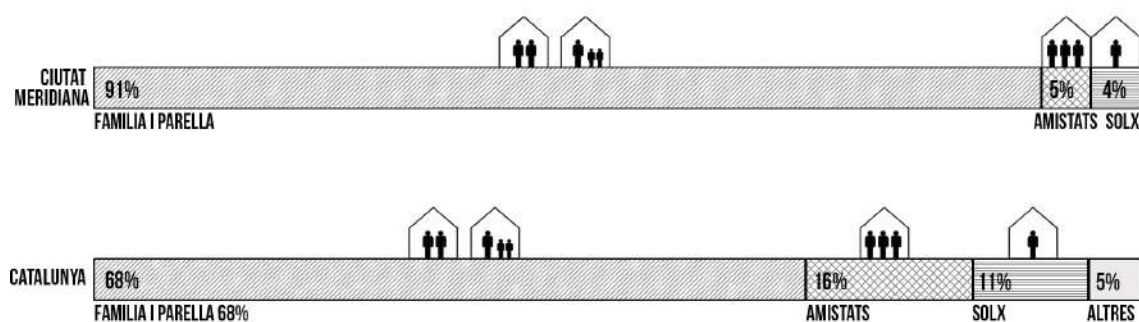

OCUPACIÓ

ESTUDI DE CAS: CIUTAT MERIDIANA, OCUPAR A LA PERIFÈRIA DE BARCELONA

A partir de les dades recollides sobretot gràcies a l'Associació de Veïns i Veïnes de Ciutat Meridiana, s'ha elaborat i presentat en la seva assemblea un petit diagnòstic de les 126 llars enquestades, corresponents a un total de 362 persones. En aquest barri, només el 46 % de les persones que ocupen disposen de passaport espanyol, la qual cosa contrasta amb el percentatge del conjunt de la mostra, que és

del 73 %. D'altra banda, el 39 % tenen residència i permís de treball, el 9% disposen de residència però no de permís de treball, el 3% no tenen papers i el 2% tenen una altra ciutadania de la UE. En la gran majoria dels casos, les ocupacions en aquest barri les han fet persones que viuen amb la família o la parella, en un percentatge més elevat que a la resta de Catalunya:

Destaquen també les dades sobre els ingressos i el treball en les unitats familiars del barri, que registra la renda mitjana més baixa de Barcelona⁴³. Poc més d'un terç (34%) de les persones que ocupen tenen feina remunerada, més d'un terç no reben cap ingrès ni cap prestació (35%) i aproximadament el 30% perceben algun ajut o cobren alguna pensió o l'atur.

En el 93% dels casos de persones amb feina remunerada (29 respostes), el contracte de treball és temporal o bé treballen en l'economia submergida. Aquestes dades es reflecteixen en uns ingressos mensuals per llar extremament baixos: en el 81% són inferiors a 705€, i en el 36% de les llars són inferiors a 400€.

43. Renda familiar según barrio 2016 (Ayuntamiento de Barcelona) <http://www.bcn.cat/estadistica/castella/dades/barris/economia/renda/rdfamiliar/a2016.htm>

4 COM S'OCUPA? DES DE L'AÏLLAMENT FINS A LES XARXES DE SUPORT MUTU

Com queda palès als apartats anteriors, les persones que ocupen i les raons i els motius que les duen a fer-ho són molt diversos. En aquest apartat s'explora com s'organitzen (o no) les persones quan ocupen un habitatge. No ens referim aquí a la part tècnica del moment concret en què s'hi entra, sinó a si l'ocupació es duu a terme amb el suport d'un col·lectiu organitzat, amb el d'una xarxa de suport personal, de manera autònoma o bé o a través de pagar diners a algú, per citar algunes de les opcions que hem conegut.

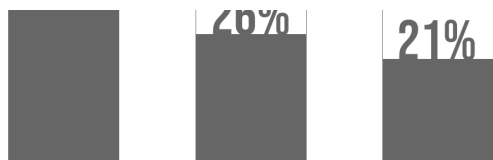
4.1. NIVELLS D'ORGANITZACIÓ I SUPORT EN L'OCUPACIÓ

Al gràfic que mostra les respostes a la pregunta *Com es va fer l'ocupació de l'habitatge?*, es pot veure com la forma més freqüent d'ocupar és la que recau en **la individualitat o la unitat de convivència directa, la qual representa prop d'un terç de les ocupacions a Catalunya (31 %)**. Tot i que aquest percentatge és el més alt, si es consideren conjuntament les ocupacions fetes amb l'ajut d'un col·lectiu organitzat (segona opció més freqüent, 26 %⁴⁴), les que es duen a terme amb amistats o coneixences (21%) i les que s'organitzen amb veïnat del barri (5%), es posa en relleu que **més de la meitat de les ocupacions (52%) compten amb una xarxa de suport més o**

menys forta. D'altra banda, **el 13% de les persones que ocupen han hagut de pagar diners a algú per fer-ho**, la qual cosa posa de manifest situacions molt precàries, d'extrema necessitat, emergència i, segurament, aïllament. Alhora, aquesta dada indica que **el 87% de les ocupacions es duen a terme sense un intercanvi econòmic, és a dir, sense que existeixi cap negoci**. Aquest percentatge desmunta la idea, habitualment difosa per alguns mitjans de comunicació, de l'existència d'una xarxa extensiva de màfies que "controlen" les ocupacions d'habitatge⁴⁵. Finalment, el 4 % de respostes indiquen una altra opció, com ara l'ocupació de l'habitatge antic.

44. L'enquesta s'ha difós, no només, però sobretot, a través de xarxes i col·lectius d'habitatge organitzats i, per tant, l'ocupació a través de col·lectius podria estar sobrerepresentada. No obstant això, mitjançant les entrevistes sabem que moltes persones s'apropen als col·lectius d'habitatge després d'haver ocupat i per tant en aquests casos, en l'enquesta, haurien triat la primera opció esmentada (individualment).

45. Els últims anys s'han publicat titulars com ara "La ocupación mafiosa de pisos se generaliza en Cataluña" (Mayka Navarro, *La Vanguardia*, 14/03/2017), "Cataluña se convierte en un 'paraíso okupa' para mafias y caraduras que viven del cuento" (*Libre Mercado*, 14/03/2017) o "Las mafias toman las riendas del movimiento okupa" (*El Economista*, 03/08/2017).

Si ens fixem en les diferents formes d'ocupar per franges d'edat, les persones d'entre 26 i 35 anys ocupen majoritàriament sense ajuda ni col·laboració externa (en concret el 41 %, respecte al 31 % de mitjana); en canvi, les que tenen entre 45 i 65 anys són més propenses a ocupar amb un col·lectiu organitzat (el 37 %, respecte al 26% de mitjana). Entre les més joves (18-25 anys), ambdues opcions tenen el mateix percentatge (32%). Pel que fa al gènere, cal ressaltar que el percentatge de dones és 6 punts més alt que el d'homes en els casos d'ocupació a través d'un pagament econòmic a algú, dada que es correspon amb situacions d'emergència, moltes vegades amb menors i persones dependents, i la necessitat de trobar una solució immediata i efectiva.

A través de les entrevistes hem conegut tota aquesta diversitat de situacions recollides en l'enquesta. Persones que han ocupat amb un col·lectiu organitzat expliquen com hi van arribar i la importància de l'ajut i el suport en l'ocupació. Igualment assenyalen la quantitat de feina i la preparació que necessita una ocupació, així com la importància de compartir i repartir aquestes tasques amb un col·lectiu.

“Ocupar requereix una important dedicació. La recerca de la casa, l'obertura, el coneixement i

la tècnica, les permanències, els subministraments, el procés judicial i els advocats, desocupar, el veïnat, etc. [...] Tot això es pot salvar amb grups de suport i una bona organització.”

(No s'identifica amb cap gènere, 18-25 anys)

També hem sabut de situacions en què l'ocupació es produeix en condicions d'aïllament i emergència sense organització col·lectiva, la qual cosa condueix les persones en qüestió a pagar diners perquè algú els obri un habitat-

ge o a signar un contracte de lloguer fals. En aquest context, hi ha molts casos de persones que expliquen que van viure situacions extremes, havent de deixar de menjar per poder pagar a un tercer a canvi d'unes claus d'habitatge ocupat.

“Vaig pagar-li [a algú que obre pisos a canvi de diners] perquè em donés les claus, i així els meus fills tenen un sostre. M'hi vaig veure obligada perquè no hi havia cap altra solució.”

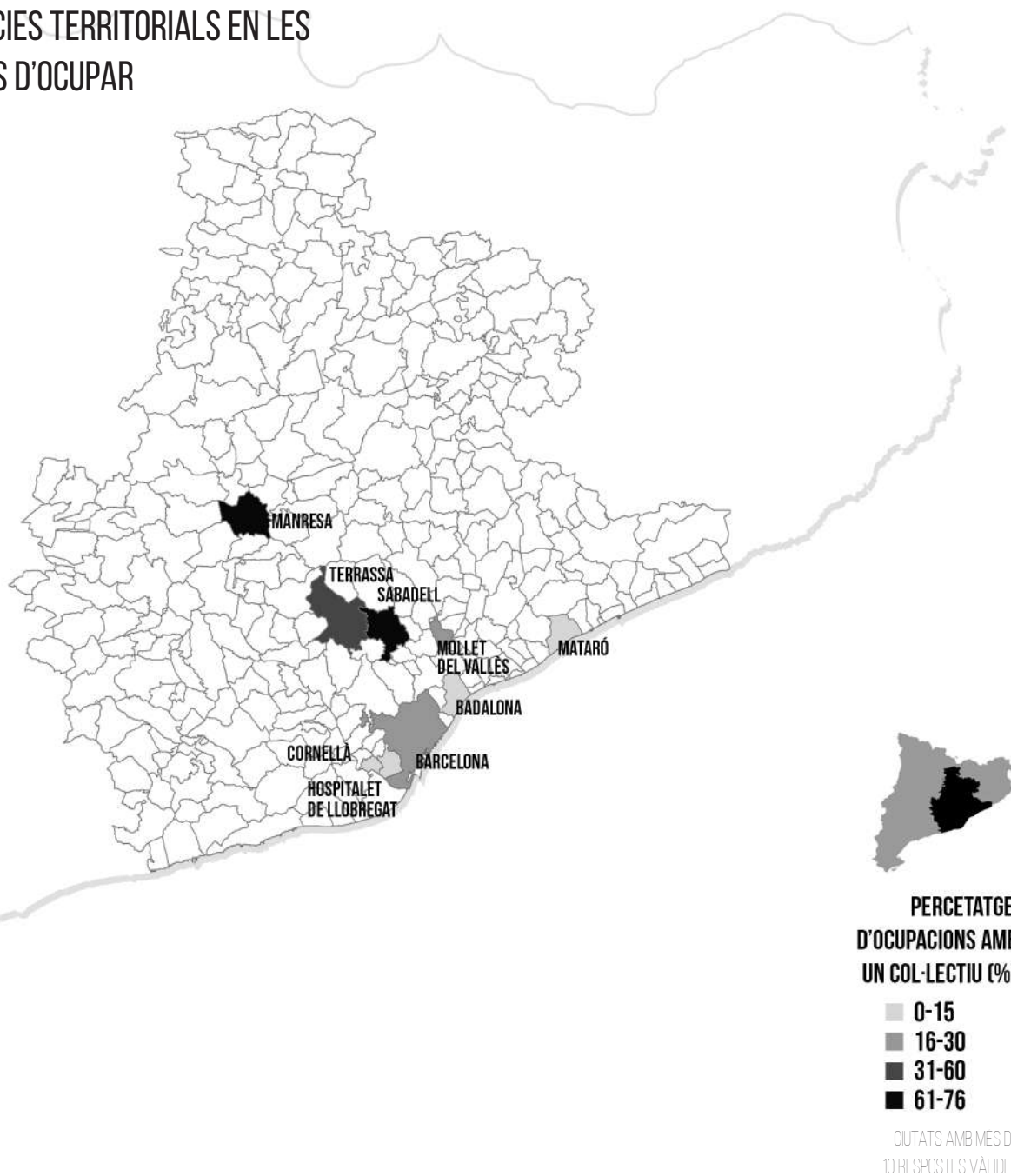
(Dona, 36-45 anys)

Malgrat tot, és important destacar que a través de les entrevistes hem constatat que moltes persones que havien ocupat sense el suport de cap col·lectiu o assemblea s'hi van apropar després, i van rebre suport en el procés posterior a l'ocupació. Són recurrents les expressions de tranquil·litat en comptar amb el suport d'un col·lectiu, així com la importància de la informació col·lectiva i la solidaritat que es genera per enfrontar-se als reptes diaris (accés a subministraments, relació amb serveis socials, negociació amb la propietat de l'habitatge, el procés judicial...).

“De no tenir ningú, a tenir un col·lectiu que et defensi i et digui 'vosaltres a casa vostra', et sents molt més forta. El primer dia ja vam sortir amb més força. Érem tres persones i veus la gent cridar 'sí se puede, sí se puede', que t'abracin, no ho oblidés mai a la vida. [...]. I al dia següent teníem gent, fusters, electricistes de la PAHC ajudant com si fos una obra, arreglant la casa. Això no ho oblidaré mai a la vida. Ens van posar les portes, ens van connectar l'aigua, la llum.”

(Dona, 46-65 anys)

DIFERÈNCIES TERRITORIALS EN LES MANERES D'OCUPAR

La manera d'ocupar no és igual percentualment a tot el territori, ja que depèn de la trajectòria, l'organització i la xarxa de suport amb què compten les persones, així com de l'organització que hi hagi al barri o a la ciutat entorn de la lluita per l'habitatge. Un cop analitzats els percentatges de les ciutats on s'han obtingut més de 10 respostes a l'enquesta, veiem que a Manresa i a Sabadell l'ocupació

a través d'un col·lectiu es duplica i correspon a més de 6 de cada 10 persones. Per darrere, a Terrassa aquest tipus d'ocupacions s'acosten al 50 %. A la ciutat de Barcelona, amb una realitat complexa i diversa, els percentatges queden més repartits entre les diferents formes d'ocupar.

Del conjunt de la mostra, si ens centrem en el grup de persones que han ocupat amb el suport d'un col·lectiu, **observem que el 69% ho ha fet a través d'una PAH, i que el 9% va ocupar amb l'ajut d'una assemblea de barri.** Així, és rellevant el paper de les PAH i la seva campanya d'Obra Social:

Al municipi de Barcelona, que és d'on s'han obtingut més respostes a l'enquesta, del conjunt d'ocupacions dutes a terme amb el suport d'un col·lectiu, el 35% s'han fet amb una assemblea de barri o d'habitatge (un tipus d'organització que darrerament s'ha multiplicat per fer front a la situació generalitzada de crisi d'habitatge), el 31% s'han fet amb la PAH, el 19% amb assemblees de col·lectius ocupes i el 15% amb altres grups.

"Jo havia anat varies vegades a la Plataforma [PAH], però em quedava callada escoltant. Em feia molta vergonya, perquè jo el que escoltava era gent a qui li prenién les cases, i com podia dir jo que em volia ficar en un pis que no era meu? [...] Vaig explicar el meu cas quan ja havia ocupat i em van dir que existia l'Obra Social.

Ara tinc una relació molt bona amb la PAH, m'han ajudat molt, he trobat solucions, respostes, ajuda, consol, suport. [...] Amb la PAH vaig començar les negociacions amb el BBVA demanant lloguer social i ara estic molt implicada en accions, assemblees, vídeos."

(Dona, 36-45 anys)

PAHC SABADELL: MÉS DE CINQ ANYS FENT TALLERS D'OKUPACIÓ

La contínua inacció i limitacions de les administracions per solucionar el problema de l'habitatge i l'acarnissament de les entitats financeres i fons voltors amb les famílies més vulnerables, ha generat que aquestes es vegin empeses a okupar pisos de forma massiva i 'no organitzada' per poder tenir un sostre. La necessitat dels tallers d'okupació és precisament aquesta, poder arribar on no arriba la campanya d'Obra Social i aportar els coneixements de la campanya a tallers periòdics per assessorar aquelles persones que per algun motiu no vénen a les assemblees o hi arriben després d'haver okupat.

A la PAHC de Sabadell vam començar a realitzar aquest tallers el juliol de 2013 i s'acostumen a fer amb una periodicitat mensual, als que assisteixen una mitja de 15 nuclis familiars. Feu números: centenar de famílies, milers de persones han rebut assessorament legal i tècnic per garantir la seva seguretat, per promocionar ocupacions de pisos de bancs buits sota valors de convivència, suport i organització col·lectiva i per evitar que caiguin en mans de xarxes mafioses de 'venta' de claus.

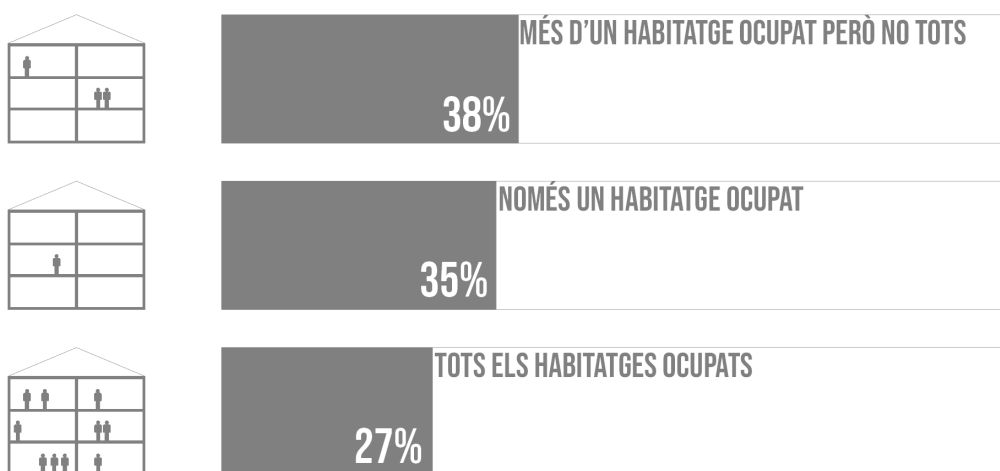
PAHC Sabadell

4.2. OCUPACIONES DE PISOS I OCUPACIONES DE BLOCS

Una altra dada sobre l'ocupació especialment significativa és la que es refereix a si tot el bloc està ocupat, si hi ha alguns habitatges ocupats o si només ho està l'habitatge en qüestió. Les ocupacions d'un sol pis es coneixen en alguns espais com ocupacions individuals, i les ocupacions d'un bloc sencer són les conegudes com ocupacions col·lectives. .

En aquest sentit, volem aclarir que una ocupació a través d'un col·lectiu pot ser tant d'un pis individual com d'un bloc col·lectiu, mentre que les ocupacions fetes sense cap col·lectiu organitzat poden ser d'un sol pis o bé es pot donar la situació que hi hagi més habitatges ocupats en un mateix bloc.

ALS EDIFICIS ON HI HA OCUPACIONS, TROBEM QUE...

El gràfic mostra els percentatges de les diferents realitats pel que fa a habitatges ocupats dels edificis. Però s'han trobat diferències territorials rellevants en aquestes dades. Per exemple, **a Manresa hi destaca el percentatge d'ocupacions de blocs el 82% de les persones que han respost l'enquesta viuen en un bloc** amb tots els pisos ocupats. Tot i que la mostra no és significativa per al conjunt de la ciutat i l'enquesta s'ha difós majoritàriament a través de col·lectius que han ocupat blocs, és ben coneguda la rellevància d'aquest tipus d'ocupacions a Manresa. La PAHC Bages és la que ha fet més ocupacions col·lectives a Catalunya i a l'Estat espanyol, amb 7 blocs ocupats per l'Obra Social de la PAH on s'han allotjat més de 50 unitats familiars amb un total de 200 persones.

A Sabadell, les ocupacions col·lectives representen més del 50 % i a la resta de ciutats analitzades els percentatges es troben més repartits entre les categories de resposta, però a Terrassa i a Mataró hi destaquen les individuals.

"Al principi dubtava una mica, però quan vaig veure que no tenia cap altra opció i ja hi havia altres blocs de la PAHC, vam entrar al bloc 3 de la PAHC Bages, que és el de la Sareb [el banc dolent]. L'ocupació es va fer aprofitant les festes alternatives de Manresa l'agost de 2014. Es va fer una manifestació i es va ocupar. A poc a poc es va anar omplint de famílies i no hi va haver problemes. Estem empadronats sense problemes. Al bloc hi ha 15 famílies, amb molts menors."
(Home, 46-65 anys)

4.3. LA FORÇA I EL DESAFIAMENT DE LA COL·LECTIVITAT

Si es creuen les dades analitzades en aquest apartat de l'informe (forma d'ocupar i habitatges ocupats de l'edifici), es pot observar que les persones que ocupen per mitjà d'un col·lectiu ho fan més en blocs: el 55 % de les persones que han ocupat amb el suport d'un col·lectiu viuen en un edifici on tots els habitatges estan ocupats (enfront al percentatge del 27 % per al conjunt de les ocupacions). Les ocupacions de la PAHC Bages, PAHC Sabadell, Obra Social Barcelona, la Dalla, la REA, entre altres col·lectius i projectes d'ocupació, en són exemples.

Dintre de les ocupacions de blocs, hi ha diferents realitats, formes i graus d'organització interna. Hi ha blocs ocupats on l'organització entre les persones que hi viuen és baixa, i la manera d'organitzar-se és comparable a la d'una comunitat de veïns i veïnes convencional. En altres casos, l'organització del bloc es fonamenta en assemblees on es tracten aspectes logístics o que afecten tot el bloc, i el projecte es basa principalment en la defensa col·lectiva de l'ocupació i/o en la seva regularització. Finalment, hi ha blocs que tenen un projecte intern de vida comunitària que tracta de crear noves formes de convivència i espais col·lectius, com s'explica a continuació:

"El fet d'ocupar col·lectivament és una alternativa per fer front als típics models de família monògama que se'n va a viure amb la parella. Nosaltres vivim en col·lectivitat, tot i que els pisos són petits i l'arquitectura del bloc marca el model de vida que portem. Però hi ha un pis comunitari amb cuina, biblioteca, terrassa i des del primer moment a totes ens interessava tenir un projecte comunitari. Vèiem que una manera de fer una vida en comú era un pis comunitari. Assumir col·lectivament el tema legal. Les cures entre totes"

(Dona, 18-25 anys)

Pel que fa a la valoració, a les entrevistes s'expliquen alguns dels avantatges i desavantatges de les ocupacions col·lectives i individuals. **Algunes persones que viuen en blocs on no hi ha cap altre habitatge ocupat, esmenten les dificultats, la por i la precaució amb què han de viure.** D'altra banda, les que **resideixen en blocs ocupats parlen dels desafiaments de la convivència col·lectiva**, en la qual emergeixen la dificultat i el repte de canviar les formes de vida individualistes i el tipus de relacions dominants a la nostra societat. Alhora, les persones que viuen en **blocs completament ocupats en destaquen els avantatges, com ara la sensació de tranquil·litat i de força, la visibilització i la defensa de l'ocupació**, o el fet de no haver de conviure amb un veïnat que té prejudicis sobre l'ocupació. Aquest darrer testimoni demostra la força i el desafiament de les ocupacions col·lectives:

"Les vegades que he estat en ocupacions, allò positiu i allò negatiu ha estat el col·lectiu. Se m'han boicotejat projectes des de dins moltes vegades. És complicat. És la nostra força i la nostra debilitat [...], en la col·lectivitat hi ha molts problemes, moltes diferències. He vist els miracles de la col·lectivitat de 0 a 100 i com tot se'n va a la merda de 100 a 0. És una cosa amb la que has de jugar. El millor és que darrere d'aquestes diferències hi ha una lògica comuna. I això és el que ha sobrepassat els inconvenients."

(Dona, 36-45 anys)

5 RELACIÓ AMB LES INSTITUCIONS I LA PROPIETAT

Als apartats anteriors s'ha pogut veure que a Catalunya s'ocupa per diverses raons, però el motiu fonamental és la inaccessibilitat als preus del mercat immobiliari en relació amb els ingressos. Aquesta realitat fa que moltes persones ocupin, ja sigui de manera individual o amb el suport d'un col·lectiu. Davant d'aquesta situació d'emergència residencial, quin és el paper de les administracions públiques? Com és la relació que s'hi estableix? I amb la propietat?

5.1. HABITATGE PÚBLIC? MANCA DE SOLUCIONS PER PART DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA

Com veïem a l'apartat 3.2. *Les trajectòries residencials i la manca d'alternatives*, el 80 % de les persones que ocupen van buscar abans una altra opció residencial; d'aquest percentatge, gairebé **6 de cada 10 (el 59 %) van sol·licitar un habitatge social abans d'ocupar.**

Les experiències que ens expliquen les persones entrevistades sobre la petició que van fer d'habitatge social són múltiples i variades, però **la percepció general és la manca d'opcions i solucions a la seva situació per part de les administracions públiques.** Moltes hores d'espera i d'incertesa, i fins i tot de protestes, en què sovint la resposta és que no poden ajudar. En els casos d'emergència i en situacions que requereixen una resposta immediata, les solucions que es proposen acostumen a ser habitacions en pensions o ajudes per al lloguer de pisos compartits, amb les quals es contribueix a l'amuntegament de les persones. L'espera a la llista per rebre un pis de la mesa d'emergència, tot i complir els criteris, pot ser de molts mesos. Ens han arribat a explicar com de vegades són els mateixos treballadors i treballadores del serveis socials els que han esmentat l'opció d'ocupar. Així, davant la falta de solucions reals per part de les administracions, moltes persones han hagut de prendre la iniciativa i autogestionar el seu dret a un habitatge digne:

"A ocupar fins que ens donin una resposta."

(Dona, 36-45 anys)

"Que no ens enganyin els d'Habitatge [Oficina d'Habitatge], que no ens diguin que hi ha pisos d'emergència perquè no n'hi ha."

(Dona, 36-45 anys)

La manca d'habitatge segur i assequible és un problema real a Catalunya. **No existeix un parc públic d'habitatge adequat a les necessitats de la població.** La Taula del Tercer Sector calcula que el parc públic d'habitatges de Catalunya està al voltant del 2% sobre el nombre total d'habitatges i que caldria incrementar-lo en 230.000 immobles per arribar al 15% que hi ha de mitjana en altres països europeus⁴⁶. En relació amb aquesta dada, paga la pena recordar que segons l'últim cens de l'Institut Nacional d'Estadística, el 2011 hi havia a Catalunya aproximadament 450.000 habitatges buits. Les persones que ocupen fan referència a aquesta situació i algunes reivindiquen que aquests pisos buits haurien de transformar-se en parc públic d'habitatge de lloguer social:

"Que ens facin un lloguer social o que ens lloguin el pis o el que sigui, que no sigui tan difícil trobar pis. Tants pisos que hi ha buits i no els podem ocupar o utilitzar-los tenint fills?"

(Dona, 26-35 anys)

46. Un parc d'habitatges de Lloguer Social. Una Assignatura pendent a Catalunya (Taula d'Entitats del Tercer Sector de Catalunya, 2014)
http://www.tercersector.cat/sites/www.tercersector.cat/files/dossier_un_parce_dhabitatges_de_lloguer_social_una_assignatura_pendent_a_catalunya_0

En els escassos casos en què s'adjudica un habitatge de protecció oficial (HPO), el lloguer pot no ser assequible per als nuclis sense ingressos o amb ingressos baixos: una dona de

36-45 anys, amb fills, explica que va haver de rebutjar l'oferta d'un pis de dues habitacions perquè el lloguer era de 490 €, mentre que el seu sou mensual no arribava a 550 €.

LA SITUACIÓ DE LES PERSONES MIGRADES

El dret a un habitatge públic de lloguer social de les persones migrades extraeuropees **està sotmès a requeriments de permís de residència vigent, cosa que perjudica les persones que no disposen de papers**, especialment si tenen fills/es:

“Les migras [persones migrades] indocumentades ni tan sols tenim la possibilitat d'entrar al circuit de serveis socials. I a més hi ha el perill que utilitzin la teva precarietat per treure't els nens. A una companya li va passar. Li van treure la filla amb el pretext que no se'n podia fer el càrrec. [...] Lluny d'ajudar-nos, ens criminalitzen i criminalitzen els nostres fills. Crec que quan estàs en una situació de desallotjament el pitjor de com ho passes és pels teus fills, per com els tractaran a ells. Aquest és el punt més dolorós i fort.”

(Dona, 36-45 anys)

Enfrontant-se a aquest risc, hi ha qui opta per construir espais de solidaritat i suport mutu. Així ens ho explica una de les persones entrevistades, dona migrada i involucrada en un projecte d'ocupació polític i col·lectiu a Barcelona ara desallotjat.

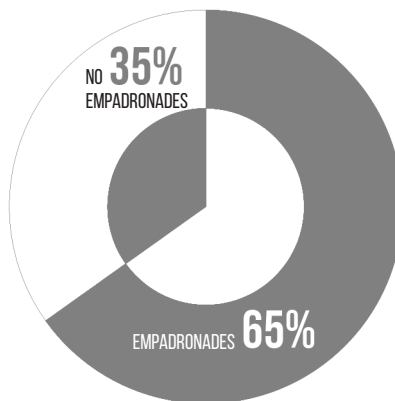
“Jo dins de La Profana tenia un suport [...] . Era un sistema de família i manada que jo normalment no tinc, ni cap institució m'ofereix. És quelcom que creem des de la solidaritat i des de l'empatia. I aquest és el problema, que des de les institucions no existeix res així que cobreixi les nostres necessitats, o que empari allò que nosaltres creem des de l'autonomia. Les institucions no poden competir amb les eines que nosaltres creem perquè parteixen de principis diferents. I perquè no estan creades amb el mateix amor i la mateixa horitzontalitat. Llavors, mai no em servirà allò que planteji l'Estat en comparació amb el que podem crear entre nosaltres.”

(Dona, 36-45 anys)

5.2. L'EMPADRONAMENT I ELS TRÀMITS AMB L'ADMINISTRACIÓ

La major part de les persones que ocupen no s'amaguen de les institucions públiques: **el 65 % estan empadronades a l'habitatge que ocupen**, cosa que, d'una banda, indica que no es tracta d'una situació temporal, i de l'altra, mostra que volen formalitzar i regularitzar, en la mesura que puguin, la seva situació.

EMPADRONAMENT DE LES PERSONES QUE OCUPEN

Empadronar-se és imprescindible per tenir garantida l'atenció mèdica al Centre d'Atenció Primària més proper al domicili, i també per escolaritzar la mainada en el cas que n'hi hagi. De fet, el percentatge d'empadronaments arriba a ser del 79 % a les unitats de convivència en què hi ha persones en situació de dependència. Malgrat que l'empadronament és una obligació fixada per la llei que els ajuntaments han d'assumir, no en tots els consistoris és fàcil fer aquest tràmit mentre s'ocupa, i en unes quantes entrevistes fetes a la demarcació de Barcelona s'ha explicat que van haver de llui-

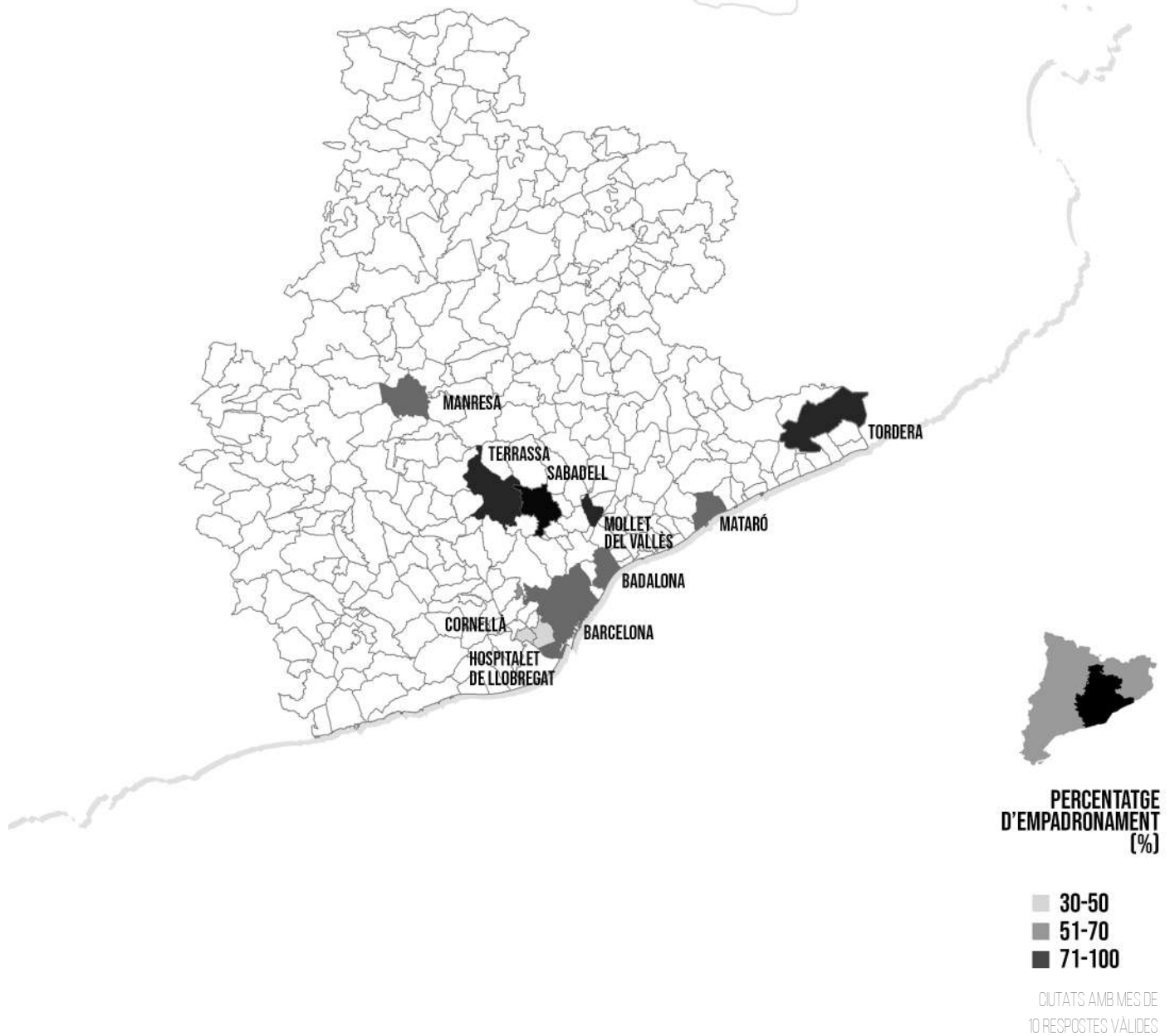
tar perquè se'ls reconegués una casa ocupada com a residència habitual.

Empadronar-se a l'habitatge on es viu és un dels passos burocràtics que moltes assemblees d'habitatge aconsellen fer per fer visible el problema de cara a les institucions. De fet, els nivells d'empadronament més elevats es troben als municipis on hi ha més ocupacions organitzades. A Mollet del Vallès, Sabadell, Terrassa i Tordera, el percentatge se situa per sobre del 80 %.

Si t'amagues, no vas bé. S'ha de visibilitzar i no amagar. Sol·licitar l'empadronament, l'informe d'exclusió residencial, l'informe socioeconòmic, demanar a Serveis Socials un pis social, tots els papers que legitimen l'ocupació."

(Home, 46-65 anys)

EMPADRONAMENT DE LES PERSONES QUE OCUPEN

47. "S'entén que les persones i unitats familiars es troben en situació de risc d'exclusió residencial sempre que tinguin uns ingressos inferiors a 2 vegades l'IRSC, si es tracta de persones que viuen soles, o uns ingressos inferiors a 2,5 vegades l'IRSC, si es tracta d'unitats de convivència, o uns ingressos inferiors a 3 vegades l'IRSC, en cas de persones amb discapacitats o amb gran dependència." http://portaljuridic.gencat.cat/ca/pjur_ocults/pjur_resultats_fitxa/?action=fitxa&mode=single&documentId=700006&language=ca_ES

Un altre tràmit comú és la sol·licitud de l'informe de Serveis Socials que acredita que la unitat de convivència està en risc de pèrdua de l'habitatge habitual i, per tant, en risc d'exclusió residencial, d'acord amb l'article 5.10 de la Llei 24/2015⁴⁷. No obstant això, moltes persones han de lluitar amb greus dificultats per aconseguir l'informe d'exclusió residencial, perquè els manca fer algun tràmit o bé perquè es troben que temporalment tenen uns ingressos que són superiors als dels requisits.

"Vam estar amb l'assistent social, però no hi havia remei, res. Ens deien que sí, i ens donaven moltes cites, però no concretaven... En aquell moment jo cobrava l'atur i la meva germana la pensió, però els deia: em quedaré sense atur i sense diners."
(Dona, 46-65 anys)

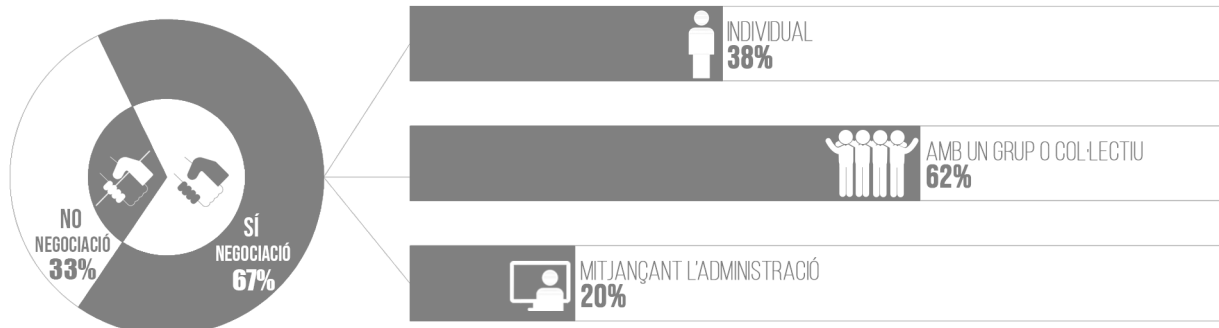
5.3. NEGOCIAR O NO NEGOCIAR?

En el 67 % de les ocupacions es porten a terme negociacions amb la propietat. Aquestes negociacions es poden fer de moltes maneres, i es reparteixen entre les tres opcions no excloents següents (se'n podia marcar més d'una a l'enquesta): amb un col·lectiu en el 62% de les ocupacions; de manera in-

dividual en el 38%, i amb la mediació de les institucions públiques en el 20 % dels casos. Negociar per pagar un lloguer social és l'opció majoritària, especialment en els casos de les unitats de convivència amb infants. Això demostra novament que les persones que ocupen no volen amagar-se:

"Vull un lloguer social, vull pagar i estar tranquil·la."

(Dona, 36-45 anys)

Moltes assemblees d'habitatge promouen estratègies de negociació amb la propietat per sol·licitar el lloguer social de l'habitatge ocupat i per evitar un procés judicial o un desallotjament. Així és com es recull en *el Manual "Obra Social la PAH"*: "es proposa la recuperació d'habitatges buits de bancs per a les

persones desnonades i la principal reclamació és el lloguer social per a les famílies, en funció de la seva renda"⁴⁸. No obstant això, negociar amb la propietat pot ser una tasca difícil, especialment si es tracta de bancs — el 70% dels casos.

"Quan vaig trobar feina, una de les primeres coses que vaig fer va ser trucar al BBVA per demanar un lloguer social, i em van dir que no, que res, que amb les ocupes no negocien."

(Dona, 26-35 anys)

"Vaig demanar un lloguer social a Bankia i em van dir que [el pis] era de la Sareb. S'anaven passant la pilota. La Sareb deia que era de Solvia. Vam fer un acompanyament massiu silenciós a Bankia i vam parlar amb la directora del banc, que ens va agafar el document, però ens va dir que no podien fer res."

(Dona, 26-35 anys)

48. Manual "Obra Social PAH"
<http://afectadosporlahipototeca.com/wp-content/uploads/2013/07/MANUAL-OBRA-SOCIAL-WEB-ALTA.pdf>

L'estratègia de la negociació no és compartida per totes les persones que ocupen. **En el 33 % dels casos no s'ha negociat amb la propietat**, sigui perquè aquesta opció es descarta a causa d'una posició política, sigui perquè de moment no els ha calgut o no han pogut dur-la a terme. Dins d'aquest grup, hi ha qui entén l'ocupació com una pràctica col·lectiva política, una manera d'autogestionar-se, de crear alternatives reals al sistema de mercantilització de l'habitatge, contra la propietat privada.

"Pagar un lloguer "social" vol dir seguir acatant el que diuen els de dalt i tothom té dret a tenir un habitatge sense haver de pagar absolutament res"
(Mujer, 18-25 años)

5.4. EL PROCÉS JUDICIAL

Segons les dades disponibles de la Fiscalia, el 2006 es van obrir 754 causes per ocupacions (delicte d'usurpació) d'immobles abandonats a Catalunya⁴⁹. Nou anys més tard, el 2015, la xifra s'havia multiplicat gairebé per vuit (va arribar a 5.733 causes, 4.374 de les quals a la demarcació de Barcelona)⁵⁰. Això no obstant, cal tenir en compte que la Fiscalia només registra les ocupacions a les quals s'ha interposat una denúncia, i per tant el nombre real d'ocupacions segur que és més alt. Segons el resultat de l'enquesta, "només" el 51 % de les persones tenen un procés judicial obert (civil o penal) a causa de l'ocupació d'un habitatge, mentre el 32 % no en tenen i el 17 % ho ignoren. El 61 % dels casos amb procés judicial obert afecta a famílies.

digne i adequat, la major part dels processos judicials finalitzen amb un llançament o un desnonament. **Enfrontar-se al sistema judicial és molt dur, però la solidaritat que es crea a través de les ocupacions col·lectives i de les assemblees d'habitatge és un suport important.**

"Problemes que durant tota la teva vida i la dels teus pares han estat individuals o familiars, ara s'ha de pensar com solucionar-los en col·lectiu. [...] A nivell judicial, de tràmits, de relació amb les institucions, és genial, perquè si vas a la Ciutat de la Justícia per primera vegada no entens com funciona el sistema judicial, ni què fan tants edificis iguals en un edifici tan espantós. Et sents allà tan perduda... Les experiències d'anar-hi sola i d'anar-hi en grup són totalment diferents."
(Dona, 36-45 anys)

49. Cada dia s'ocupen deu immobles a Catalunya. (Gemma Garcia, La Directa, 21/06/2015) <https://directa.cat/cada-dia-socupen-deu-immobles-catalunya>

50. Fiscalia de la Comunitat Autònoma de Catalunya. Memòria 2016 (exercici 2015): https://www.fiscal.es/memorias/memoria2016/FISCALIA_SITE/recursos/fiscalias/superiores/cataluna.pdf

A partir de 2016, amb la Llei orgànica 4/2015 (Llei mordassa), les ocupacions poden ser processades judicialment a través de demandes civils i, per tant, una gran part deixen d'estar recollides sota les dades de denúncies penals. Per aquest motiu, el 2016 el nombre de denúncies per usurpació a la província de Barcelona va baixar un 46 % (2.342), però això no vol dir que s'hagin reduït les ocupacions d'habitatges.

La relació de l'ocupació amb el sistema judicial es basa en el reconeixement de la propietat privada (article 33 de la Constitució espanyola) per sobre dels drets socials. Per aquest motiu, tot i que tant l'article 47 de la Constitució com l'article 26 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya reconeixen que totes les persones tenen **el dret de gaudir d'un habitatge**

PERCENTATGE DE PROCESSOS JUDICIALS OBERTS

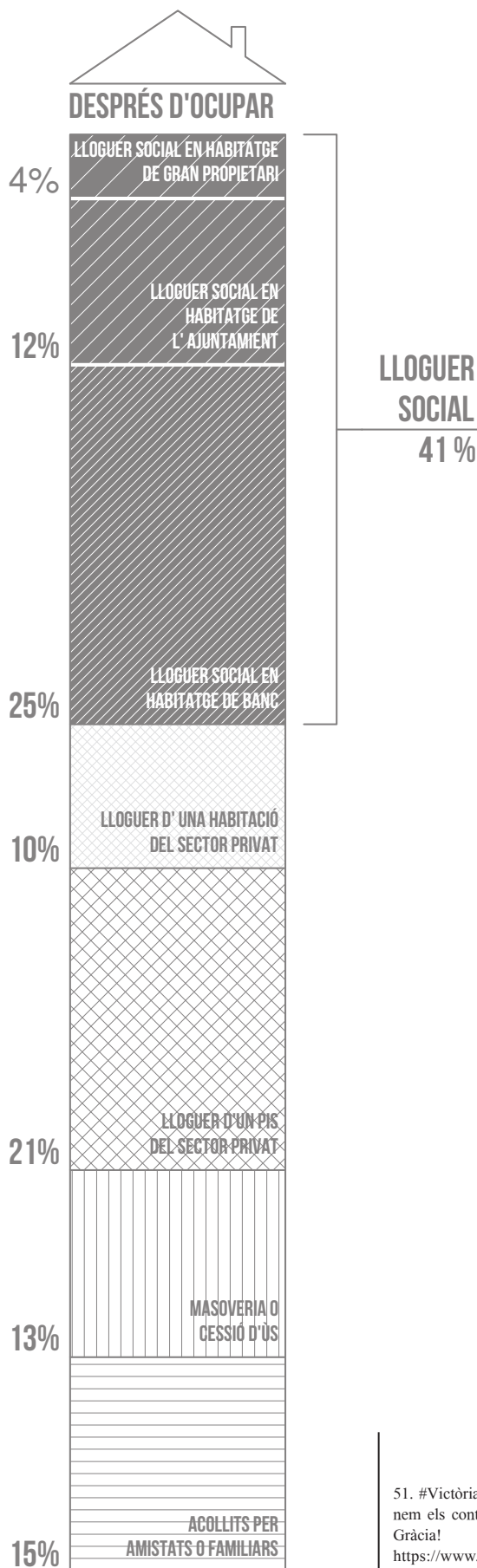

5.5. DESPRÉS DE L'OCUPACIÓ

A través de l'enquesta s'han recollit 70 casos de persones que han ocupat en els darrers dos anys però que ja no es troben en aquesta situació (el 93% corresponents a la demarcació de Barcelona). Més de la meitat d'aquestes persones tenen més de 36 anys. En concret, el 30% entre 26 i 35, el 24% entre 36 i 45, un altre 30% entre 46 i 65 i només un 17% tenen entre 18 i 25 anys.

Pel que fa a la **opció residencial** que han trobat després de viure ocupant, el percentatge més alt, el **31%**, viu de **lloguer en un pis o una habitació en el sector privat**. Una quarta part, el **25%**, ha **aconseguit negociar un lloguer social amb l'entitat bancària** propietària l'habitatge que van ocupar, i el 4% ha acordat un lloguer social amb un gran propietari. Només el 12% ha obtingut un lloguer social d'un habitatge pertanyent al parc públic. D'altra banda, el 15% de les persones han estat acollides per amistosats o familiars. Finalment, un 13% viu en opcions de masoveria o cessió d'ús. Si sumem les diferents opcions de lloguer social esmentades (Administració, banc i gran propietari), veiem que més de 4 de cada 10 ocupacions aconseguixen un habitatge amb un lloguer social a través o després de l'ocupació.

Més enllà d'acords de lloguer social individuals, cal destacar que a Catalunya la **PAH ha aconseguit regularitzar la situació de tres blocs sencers ocupats**, a Salt, Manresa i Sabadell. En aquest últim cas, el juny de 2018, 40 famílies (148 persones) de la PAHC Sabadell que vivien en un bloc ocupat des del 2013 van aconseguir signar els contractes de lloguer social, d'acord amb la seva renda, per un període de cinc anys amb l'Agència de l'Habitatge de Catalunya, a qui la Sareb va cedir el bloc. Així, a través d'una ocupació col·lectiva, s'ha aconseguit que un bloc que era de la Sareb passi a ser part del parc públic d'habitatge⁵¹.

51. #VictòriaPaheSabadell: signem els contractes del Bloc de Gràcia!
<https://www.youtube.com/watch?v=r0B2N9nxatc&feature=youtu.be>

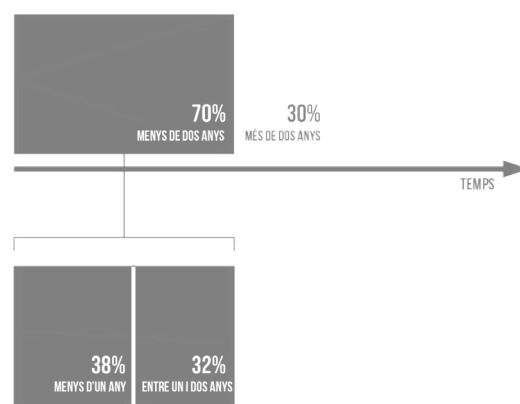
6 EL DIA A DIA I CONSEQÜÈNCIES DE L'OCUPACIÓ

En aquest apartat es comenten algunes de les característiques i les situacions més comunes viscu- des per les persones que ocupen, des de les fragilitats i precarietats que envaeixen la vida quotidiana fins als vincles que s'estableixen i l'apoderament dins del col·lectiu.

6.1. DIFICULTATS EN LA VIDA QUOTIDIANA

A. INESTABILITAT RESIDENCIAL I SALUT

Una de les conseqüències més clares de viure en una casa ocupada és la **inestabilitat residencial**: els processos judicials, les negocia- cions, els desallotjaments, els trasllats, etc., formen part de la quotidianitat. De fet, **7 de cada 10 persones que viuen ocupant, porten menys de 2 anys en el mateix habitatge**. En concret, gairebé el 40 % fa menys d'un any que romanen al mateix habitatge, i una mica més del 30 %, entre un i dos anys. **Tot i que és significatiu que 3 de cada 10 persones ha- gin aconseguit viure més de dos anys en el mateix lloc, aquests percentatges mostren una gran inestabilitat.** Amb les dades a la mà, les ocupacions que s'allarguen més en el temps són les d'habitatges de grans tenidors, mentre que les que es fan pagant a algú perquè obri la porta o amb un contracte de lloguer fals són les més inestables.

La inseguretats, la inestabilitat, la por, són emocions que es posen de manifest quan es fa la pregunta *Com vius el fet d'estar d'ocupa?*

En referència a aquesta qüestió, una resposta que es repeteix és la inestabilitat que aquesta situació comporta. **Les múltiples preocupacions formen part del dia a dia:** veure's al carrer en qualsevol moment, haver de viure un desallotjament, els possibles talls de sub-

ministraments, la por que els passi alguna cosa quan hi ha menors, i fins i tot perdre'n la custòdia per la situació en què viuen, etc. Davant d'aquesta inestabilitat, moltes persones expliquen que els agradaria regularitzar la seva situació pagant un lloguer social per poder viure tranquil·les.

"Clar, estàs sempre amb la por de quan arribes a casa. Tindrà llum? Tindrà aigua? A veure si m'arribarà el desnonament per d'aquí un mes i em veuré al carrer... Això sempre ho tens aquí una mica... No hi ha tranquil·litat total. [...] Truquen d'un número que no conec i dic, buah, l'advocat, que em fan fora, saps? Cotxe que es para a la porta, cotxe que tal... és un no viure."

(Dona, 26-35 anys)

Les situacions límit viscudes tenen clares conseqüències negatives sobre la salut, tant física com mental, i especialment quan hi ha me-

nors. Les que apareixen més freqüentment són l'ansietat, l'insomni, l'estrès i la depressió.

"I com nosaltres, molta gent de la PAHC ha tingut problemes de salut. Perquè això és horrorós. Al final t'acostumes a passar-ho malament, però ho estàs passant malament. I això no ens ho tornaran mai, perquè la salut és impagable. Però no els importa un rave. Hi ha gent que s'ha suïcidat."

(Dona, 46-65 anys)

B. INESTABILITAT EN ELS SUBMINISTRAMENTS BÀSICS

Una de les qüestions fonamentals per a l'estabilitat de les llars és que hi hagi subministraments que permetin cuinar, rentar-se diàriament, tenir llum, escalfar-se a l'hivern, netejar, etc. Al marge del grau d'estabilitat/regularització dels subministraments, **el 91 % de les persones que viuen ocupant indiquen que tenen llum, el 89 % aigua i el 40 % que disposen de gas.** En molts habitatges ocupats l'estabilitat en els subministraments es veu reiteradament vulnerada. De fet, **només el 11 % compten amb subministraments regularitzats. Al 8 % de les llars ocupades no es disposa de cap subministrament i al 81 % es viu amb el risc de patir talls** en qualsevol moment i de manera reiterada per part de les companyies o, en alguns casos, del mateix veïnat. En relació amb aquesta inestabilitat, una companya (dona, 26-35 anys) ens explica que el primer que fa en arribar a casa és "encendre el llum i obrir l'aixeta" per comprovar si encara té els subministraments. Parlem de moltes famílies amb persones en situació de dependència, sense condicions d'habitabilitat que afecten no només les qüestions bàsiques, sinó també molts àmbits de la quotidianitat:

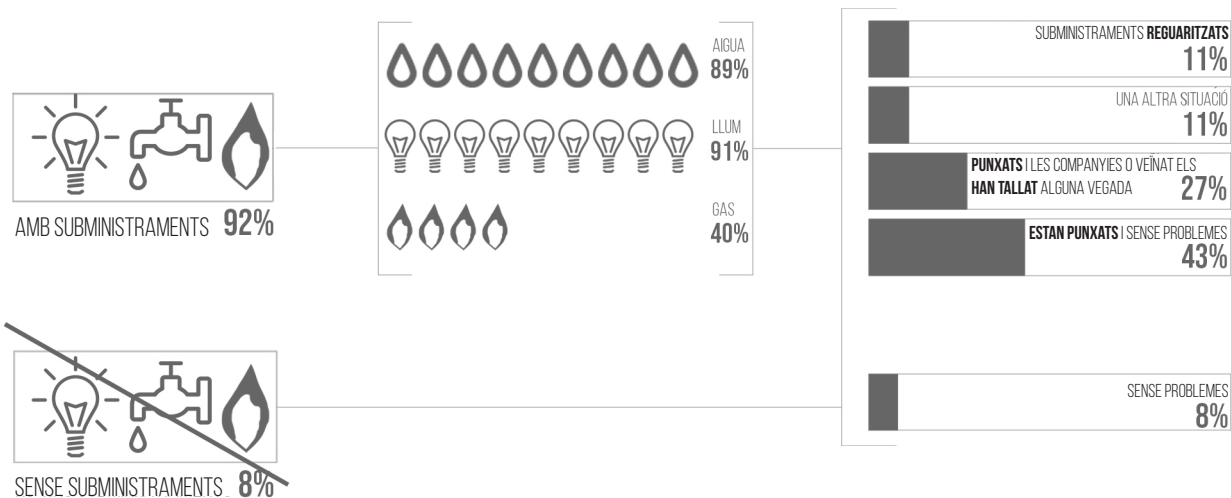
"El tema de subministraments fatal, no hi ha manera. El tallen contínuament i ho fan de l'"aeri" i llavors has de fer-ho amb algú que en sàpiga, que vulgui i que... no miri cap avall [molt de risc]. I això dels comptadors solidaris, res... has de viure de lloguer o ser propietària."

(Dona, 46-65 anys)

A un gran nombre de les persones entrevistades els agradaria regularitzar els subministraments de les seves llars, però les empreses no els ho permeten. Pel que fa a l'electricitat, la major part de les persones que ocupen la tenen punxada i expliquen que pateixen talls constants i que els és impossible regularitzar-la sense disposar d'un contracte de lloguer. En canvi, algunes persones han aconseguit regularitzar l'aigua en ciutats com Tordera, Mollet del Vallès i Blanes. Finalment, cal fer constar que el fet de tenir els subministraments regularitzats no és sinònim de tranquil·litat, ja que moltes persones han de fer grans esforços per pagar-los i, si no ho fan, l'amenaça dels talls de subministraments persisteix.

"A la meua filla li baixen les notes, li diuen que deixi d'estudiar, perquè no tenim internet a casa i per la inestabilitat que vivim amb la llum. Avui en dia necessites un ordinador connectat a internet per estudiar i treure bones notes. Si no hi ha llum, la meua filla com fa els deures?"

(Dona, 46-65 anys)

C. ESTIGMATITZACIÓ SOCIAL I REPTES EN L'ENTORN PERSONAL

A la societat actual se'ns ha ensenyat a valorar la propietat privada i a considerar-la un dret bàsic, per sobre de molts altres drets. Qualsevol acció que trenqui amb aquesta lògica és susceptible de ser criminalitzada i estigmatitzada. Per a moltes de les persones que viuen ocupant, aquesta era una pràctica desconeguda i fins i tot mal vista, però ateses les circumstàncies d'inaccessibilitat a l'habitatge en un sistema que el considera una mercaderia i no un dret, no els ha quedat cap altra opció. Algunes persones han compartit que en el seu dia a dia, **davant l'estigmatització, han hagut d'amagar el fet que estaven ocupant.** Les persones que viuen en un habitatge ocupat han d'enfrontar-se diàriament a les relacions que es produeixen a l'escola, la feina o amb la família, i n'hi ha qui opta per no explicar-ho a ningú. Alhora, són moltes les que posen en relleu en quin grau aquesta vivència els ha canviat la visió que, tant elles mateixes com la gent que les envolta, tenien sobre aquesta opció d'accés a l'habitatge.

Clar, ho pinten d'una altra manera, d'una manera... que no és tant. Al principi jo també m'ho imaginava com una cosa molt lletja, que ve la policia.... és la imatge que et donen. Per a la societat en general som delinqüents. Però jo no estic fent res dolent."

(Dona, 36-45 anys)

L'entorn d'algunes persones, sobretot les amistats, reaccionen bé, però moltes coincideixen a manifestar que a la família, precisament per ser l'entorn personal més immediat, li costa entendre i acceptar l'ocupació perquè consideren aquesta circumstància com un fracàs, una vergonya. També cal destacar que un bon nombre de persones decideix no explicar-ho a la feina perquè tenen por de com els pot repercutir.

“A nivell familiar al principi va causar una mica de commoció, ja que l'estereotip que existeix de les persones que ocupen no és gens bo. A poc a poc i parlant-ho ho van acabar acceptant-ho. [...] També va resultar xocant per al cercle d'amistat més proper del meu poble, ja que també estava influenciat per la visió de l'“ocupa’ que es rep a través dels mitjans de comunicació. Van acabar venint a casa i els va sorprendre positivament. També els va impactar bastant als meus companys de feina, ja que no m'imaginaven com a ‘ocupa’.”

(No s'identifica amb cap gènere, 18-25 anys)

“A la feina no ho dic. A la feina visc de lloguer. No és per res, però és una empresa molt gran i se n'assabentarà tothom, i la gent t'assenyala amb el dit.”

(Home, 26-35 anys)

Com s'ha esmentat, Al 55 % de les llars ocupades hi viuen menors que van a l'escola, la qual es converteix en un espai institucional on infants i joves —i en conjunt la família que ocupa— s'han d'enfrontar a prejudicis i situacions discriminatòries en el dia a dia. En molts casos les famílies o criatures prefereixen que no es conegui la seva situació residencial a l'escola, perquè no se'ls estigmatitzi, però també veiem casos de solidaritat i suport quan el vincle amb el centre educatiu és fort.

“A la meva filla [quan tenia 13-14 anys] li deien: és que tu no tens casa. Els professors ho saben, li deien a les nenes que sí que tenia casa, el que passa és que estan en una situació que han d'ocupar un pis buit que és d'un banc però està buit.”

(Dona, 36-45 anys)

“Quan vam ocupar, el meu germà encara no havia fet els 11, la meva germana tenia 5 anys. [...] A l'escola els van començar a assetjar, a tots dos, sobre el tema habitacional. Al meu germà li van dir que vivia en una casa plena d'escombraries amb rates, a la meva germana també, pel tema d'estar ocupant. Gent que et deixa de parlar. Jo, en el meu cas, no li ho vaig dir a ningú.”

(Dona, 18-25 anys)

6.2. GENERANT VINCLES I COL·LECTIVITAT

A. LA BONA CONVIVÈNCIA AMB EL VEÏNAT

Al contrari de la creença que l'imaginari ocupa té associada, gairebé el **70 % de les persones que ocupen manifesten que tenen una relació positiva o molt positiva amb el veïnat**. La bona relació s'ha fet evident en moltes de les entrevistes, fins al punt de compartir taula als àpats i oferir diferents facilitats, com ara l'accés a internet. Percebem que el temps de permanència a la casa és una variable fonamental per establir relacions empàtiques i duradores amb la resta del veïnat. Si bé l'estigma que comporta el fet d'estar ocupant pot generar a l'inici un distanciament, a la llarga es poden establir llaços de solidaritat i suport mutu que repercuteixen en més seguretat. Algunes persones han explicat que han tingut la voluntat de generar bones relacions explicant la seva situació i coneixent al veïnat, per exemple deixant-los notes a les bústies o convidant-los a berenar.

"Amb la iaia del bloc del costat tenim una relació fantàstica. Faig servir el seu wifi no perquè l'hagi punxat, sinó perquè me l'ha donat ella. Però la bona relació no va ser des del primer dia: el primer dia que la iaia va veure llum i ens va veure, va posar cara de molt enfadada i va estar un temps distant. Però mica en mica la vam anar a veure i vam tenir més bona relació d'anar-hi parlant"

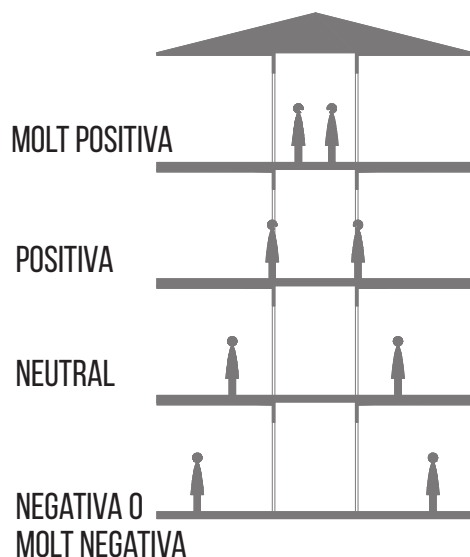
(Hombre, 18-25 años)

D'altra banda, **una quarta part de les persones (25 %) han respost que tenen una relació neutral amb el veïnat**, que prefereixen passar inadvertides i així viure més tranquil·les. Atès que la criminalització és constant i la por és una sensació habitual, tothom és un possible policia, i davant del risc, ser invisible és vist com una cosa positiva.

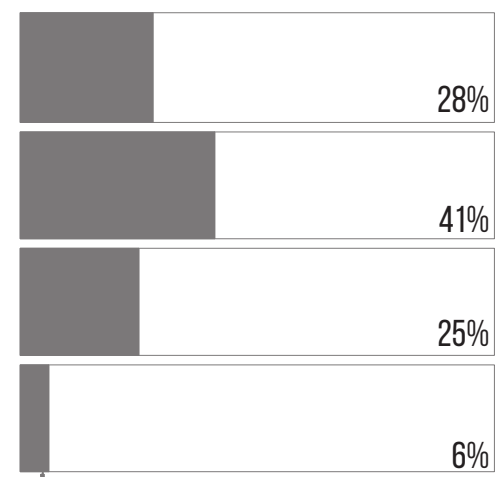
No podem deixar d'esmentar el **6 % de les persones que han tingut una relació negativa o molt negativa amb el veïnat**, i que en alguns casos han arribat a ser denunciades i criminalitzades⁵². Tenint en compte el factor territorial, es pot destacar que a totes les ciutats amb més de 10 respostes les relacions negatives o molt negatives suposen menys del 10 %.

Pel que fa a les ocupacions d'un bloc que tenen un projecte col·lectiu, ja s'han comentat algunes de les característiques més comunes de la convivència amb els companys i companyes de projecte a l'apartat 4.3. *La força i el desafiament de la col·lectivitat*.

52. Xifres força similars a les de l'estudi fet per la UCER de Barcelona (2016) sobre 212 ocupacions, en què es reflectia que el 95,51 % de les persones no havien tingut conflictes amb el veïnat, enfront del 4,49 % que sí que n'havien tingut. (UCER, setembre de 2016, Ajuntament de Barcelona): <http://ajuntament.barcelona.cat/dretsocials/sites/default/files/arxius-document/unitat-contra-exclusio-residencial-ucer.pdf>

RELACIÓ AMB EL VEÏNAT

B. COL·LECTIUS I L'OCUPACIÓ COM A EINA DE LLUITA I VIDA DIGNA

Les vivències marcades per la por i la culpa són comunes entre moltes de les persones que ocupen. Aquests sentiments es combaten quan les persones, moltes vegades gràcies a les assemblees d'habitatge, s'adonen que la seva situació no és única i aïllada, que no en són culpables, sinó que és generalitzada i creada pel sistema. **La importància de ser part d'un col·lectiu rau en l'accés a la gran quantitat d'informació que es genera en aquests espais, així com en el suport mutu i la tranquil·litat de saber que no estàs sol/a.**

"El fet d'afrontar això en col·lectiu és supersaludable i sanador, també perquè quan una viu sola se sent superculpable inevitablement, perquè és com que l'èxit que se suposa que has de tenir en la societat, no el tens. Si vius en col·lectiu i el col·lectiu et diu que és més digne lluitar que quedar-se allà deprimida, això és com el suport que et fa tirar endavant, molta gent va al psicòleg per això, diuen que al final els psicòlegs fan la funció que hauria de fer una comunitat o col·lectiu."

(Dona, 36-45 anys)

A més del valor de la força col·lectiva, les persones que ocupen indiquen altres conseqüències positives de l'experiència viscuda, processos d'apoderament i algunes victòries.

"Un cop dins de la PAH ho he explicat a tothom [sobre l'ocupació]. Abans no parlava, però ara penso que jo no he de tenir vergonya."

(Dona, 36-45 anys)

N'hi ha també que no només consideren que ocupar és un acte legítim per viure, sinó que és una manera d'assenyalar la mercantilització a la qual se sotmeten actualment tots els béns bàsics (com és l'habitatge). Entenen que entrar en una casa abandonada per donar-li un ús suposa qüestionar el sistema. Per a molta gent, ocupar no és només tenir un sostre on viure, sinó que també és construir, trobar-se, compartir, aprendre i mantenir una comunitat que doni suport i seguiment al projecte, assumint les tasques que implica autotutelar el dret a l'habitatge.

"Si estem ocupant és perquè estem en contra de la propietat privada, [...] i tothom té dret a tenir un habitatge [...] Creiem que ocupar es una manera d'empoderament i resistència, davant la mercantilització de l'habitatge. Que és un dret i no una mercaderia. Nosaltres hem obert casa nostra i ho reivindicuem. Volem visibilitzar que l'ocupació és una alternativa a la situació de precarietat i de dificultat a l'accés a l'habitatge tant per les joves com per altres subjectes. I ho reivindicuem i volem visibilitzar-ho i que més gent segueixi obrint portes i vivint l'experiència de seguir ocupant i si pot ser en col·lectivitat doncs molt més divertit i enriquidor."

(Dona, 18-25 anys)

"L'ocupació hauria de ser una pràctica normalitzada, té la possibilitat de canviar la relació entre la classe obrera i la dominant perquè és la manera de garantir el dret pel dret en sí, traient del mig el benefici econòmic que volen tenir uns i altres, o el polític."

(Dona, 36-45 anys)

CONCLUSIONS

L'enquesta feta a més de 600 unitats de convivència i les 39 entrevistes qualitatives fan que aquest informe sigui el primer estudi en profunditat sobre la realitat de l'ocupació d'habitatges a Catalunya.

A través de les veus de totes les persones que hi han participat, hem volgut mostrar una realitat en aquest cas situada al territori català, però que s'estén per tot l'Estat i més enllà: les vivències de moltes persones excloses del sistema d'habitatge a causa d'un mercat immobiliari estrangulador i d'uns preus que no poden pagar amb els ingressos de què disposen. Partint d'aquesta realitat, no és el mateix situar com a problema l'ocupació i les persones que ocupen —com és costum—, que posar en relleu la problemàtica de la quantitat d'habitatge buit, l'especulació, la mercantilització d'un dret bàsic i la manca d'un parc d'habitatge públic.

Per tal d'enfrontar les mentides i la manipulació a la realitat de l'ocupació, aquest informe ha proposat un estudi rigorós adreçat a tothom que vulgui conèixer i abordar aquesta realitat: els barris i les assemblees que s'hi organitzen, les administracions públiques, els mitjans de comunicació, l'estudiantat, etc. S'hi ofereixen els resultats basats en el màxim nombre de dades quantitatives i qualitatives que hem pogut obtenir, a fi que qui el llegeixi pugui acostar-se a aquesta realitat des de la llibertat que li ofereix el coneixement i treure'n així les pròpies conclusions. Per a nosaltres, les conclusions són indiscutibles. En aprofundir en el coneixement sobre la realitat de l'ocupació d'habitatges, **el discurs dominant s'ensorra i l'ocupació es presenta com una opció que, per una banda no és fàcil ni senzilla, però alhora és una resposta de lluita i vida digna.** Així doncs:

A. L'ocupació és una condició precària i una experiència en molts casos esgotadora des del punt de vista físic i mental, amb conseqüències negatives sobre la salut.

La manca d'estabilitat residencial, la por, la culpa, la criminalització, la inestabilitat en els subministraments, els processos judicials, el maltractament per part de la propietat i les institucions, etc., formen part d'un dia a dia molt complicat. És així com aquest informe s'emmarca en el context dels efectes de la crisi econòmica i l'especulació immobiliària sobre els grups amb una renda més baixa, amb menys drets i més vulnerables, però també cada cop més sobre persones que disposen d'ingressos mitjans.

B. Malgrat tot, l'informe també ens parla de respostes col·lectives.

Moltes de les persones que ocupen se salven del carrer gràcies a la solidaritat, les xarxes veïnals, l'autoorganització i l'autogestió. Viure una ocupació és, sovint, part d'un procés d'apoderament individual i col·lectiu. Així doncs, el que distingeix aquesta publicació d'altres dossiers d'anàlisi social i econòmica és que mostra l'enorme força i intel·ligència col·lectiva que hi ha als pobles i a les ciutats i la presència de xarxes i infraestructures de solidaritat, alhora que evidencia una consciència política de l'habitatge com a dret i un actuar-hi.

C. Les persones que porten a terme ocupacions i les raons i els motius que els duen a fer-ho són molt diverses. Hem vist que, a causa del context social i econòmic, l'ocupació és **moltes vegades l'única opció per disposar d'un sostre**, però també hem volgut fer patent que per a moltes persones, l'ocupació permet fer una **crítica legítima del sistema de propietat privada i la mercantilització del dret a l'habitatge**. Entenem que les diferents trajectòries i experiències parteixen i arriben al mateix lloc, i creiem que formen part d'una **lluita compartida pel dret a l'habitatge en la qual es poden teixir xarxes de solidaritat àmplies**.

Com a reflexió més global, considerem que aquest estudi va més enllà del tema de l'ocupació i posa sobre **la taula les conseqüències que resulten d'un sistema d'habitatge cruel, inhumà i immobiliista**, basat en la protecció de la propietat privada i que prioritza els beneficis de l'especulació per sobre de les necessitats i els drets bàsics de la població. L'acció d'ocupar habitatge buit permet evidenciar de manera molt reveladora aquesta conjuntura socioeconòmica de greus conseqüències per a grups cada vegada més amplis de la població: desnonaments, desallotjaments, incertesa, estigmatització, precarietat i impossibilitat d'emancipar-se. És un sistema d'especulació la lògica del qual força les persones a acceptar viure en habitatges cars, precaris, en condicions d'amuntegament i inseguretat, amb l'amenaça constant de veure's desplaçades dels habitatges, els barris i les ciutats on volien veure créixer les seves filles i fills o potser jubilar-se. Alhora, aquest sistema continua proporcionant alts marges de benefici a uns pocs bancs i inversors, que compten amb la protecció de la major part de partits i governs.

Davant d'un context en què el mercat actua amb el beneplàcit de la Llei de l'Estat, i amb unes administracions amb escassa cobertura i suport, **l'ocupació es converteix en una eina bàsica de supervivència, autogestió de drets i protesta, que seguirà existint mentre hi hagi pisos buits i persones sense casa, mentre l'habitatge sigui mercaderia (o fins i tot un actiu financer) i no un dret fonamental. Allà on no arriben els poders públics, la ciutadania sent l'obligació d'organitzar-se i assolir els seus drets.**

Mirant al present però també al futur, creiem que l'ocupació pot ser una eina fonamental de **la lluita per transformar de forma radical el sistema d'habitatge**. Fins ara, alguns dels moviments que durant les ocupacions han negociat amb la propietat s'han enfocat a demanar lloguers socials. En la major part dels casos aquesta solució funciona temporalment i mitjançant negociacions individuals, és a dir, pis per pis o bloc per bloc. A partir

de la nostra posició de força (precària) en les ocupacions organitzades, considerem que la lluita per un habitatge digne ha de passar per la col·lectivització del problema i buscar solucions permanents, d'acord amb tres principis fonamentals:

- ▶ Extreure habitatges i propietats del mercat especulatiu amb la finalitat de recuperar-ne la funció social de manera permanent.
- ▶ Promoure formes de convivència comunitària i autogestionada.
- ▶ Lluitar per models d'habitatges col·lectius i duradors —com ara les cooperatives d'habitatge assequible— per a totes les persones, fins i tot per a les que tenen ingressos baixos o les que no en disposen.

Per concloure, ens agradaria esmentar que aquest estudi i informe ha estat molt majoritàriament dissenyat, escrit i maquetat per dones. Ens sembla convenient posar-ho en relleu perquè no podem oblidar el reconeixement i el paper protagonista que ens correspon en la lluita per l'habitatge digne, com a motors de transformació. Si volem justícia social per a tothom, hem de tenir en compte les diferents interseccionalitats de la desigualtat i fer de la insurgència, creadora d'alternatives, un compromís.

Aquest informe és fruit de la militància col·lectiva i hi està destinat. Les dades, els gràfics i els textos són lliures de tot copyright. Podeu agafar-ho, fer-ho servir i difondre-ho lliurement!

L'HABITATGE
NO ÉS DELICTE

RESUM DELS RESULTATS PRINCIPALS

1 QUÈ S'OCUPA?

- El 82% dels habitatges ocupats a Catalunya pertanyen a un gran tenidor.
- 7 de cada 10 habitatges ocupats són propietat de bancs.

2 QUI OCUPA?

- El 87% de les persones que ocupen habitatges tenen més de 26 anys. 1 de cada 3 persones té entre 36 i 45 anys (34%).
- 7 de cada 10 persones viuen amb la família; en més de la meitat de les ocupacions hi ha menors d'edat.
- El 56% de les respostes de l'enquesta són de dones, el 36% d'homes i el 8% de les persones prefereixen no s'identifiquen amb cap gènere.

3 PER QUÈ S'OCUPA?

- 6 de cada 10 persones fa menys de dos anys que han començat a ocupar, la qual cosa reflecteix el context actual de precarització laboral i augment dels preus del mercat immobiliari.
- El 75% ocupa per un motiu relacionat amb la manca d'ingressos en relació amb el cost de l'habitatge.
 - El 93% de les unitats de convivència es troben per sota del llindar de risc de pobresa de Catalunya. El 37% ingressa menys de 400 € mensuals o no té cap ingrés.
 - Només el 39% de les persones tenen treball remunerat; en el cas de les dones el percentatge és del 29%. Pel que fa a les persones amb feina remunerada, en el 78% dels casos és temporal o pertany a l'economia submergida.
 - Del 61% de les persones que no tenen treball remunerat, la meitat no cobren cap ajut ni prestació.
- El 14% de les ocupacions són per emancipació.
- El 80% de les persones que ocupen busquen una altra opció residencial abans d'ocupar.

4 COM S'OCUPA?

- El 52% de les ocupacions es fan amb el suport d'una xarxa més o menys forta, com ara col·lectius polítics, assemblees d'habitatge, amistats, coneixences i veïnat del barri.
- El 87% de les ocupacions es duen a terme sense intercanvi econòmic; el 13% ha hagut de pagar diners a algú per ocupar, normalment es tracta de situacions d'emergència i aïllament.
- Les persones que ocupen per mitjà d'un col·lectiu ho fan més en blocs sencers.

5 RELACIÓ AMB LES INSTITUCIONS I LA PROPIETAT

- El 59% de les persones que ocupen han sol·licitat abans un habitatge social.
- El 65% estan empadronades a l'habitatge que ocupen.
- El 67% han intentat negociar amb la propietat.
- En alguns casos, l'ocupació no només permet disposar d'un sostre sota on viure, sinó que és part de la crítica a un sistema d'habitatge basat en la propietat privada i l'especulació.
- El 51% de les unitats de convivència tenen un procés judicial obert, i el 17% no sap quina és la seva situació judicial.
- El 41% de les persones han aconseguit un lloguer social després d'ocupar, només en el 12% dels casos al parc públic d'habitatge.

6 EL DIA A DIA I LES CONSEQÜÈNCIES DE L'OCUPACIÓ

- La por, la inseguretat i la inestabilitat són constants, i tenen conseqüències negatives sobre la salut física i mental. La situació s'agreuja quan a la unitat de convivència hi ha menors o persones en situació de dependència.
- El 81% de les persones que ocupen viuen amb la possibilitat de patir talls d'algun dels subministraments bàsics, el 11% han aconseguit regularitzar-los i el 8% no disposen de subministraments bàsics.
- En l'entorn personal (família, amistats, treball, escola), molta gent s'hi ha sentit criminalitzada i algunes persones han optat per no explicar que estan ocupant una casa. Alhora, aquesta experiència ha canviat la visió que moltes d'elles tenien de l'ocupació, així com la de la gent del seu voltant, i això ha fet que el seu dia a dia s'hagi dignificat.
- 7 de cada 10 persones tenen una relació positiva o molt positiva amb el veïnat.
- Ser part d'un col·lectiu o assemblea d'habitatge fa que les persones se sentin acompanyades i genera processos d'apoderament.

ANNEX 1: ENQUESTA

Et donem la benvinguda al qüestionari!

Aquesta enquesta és molt important per a la campanya de legitimació i descriminalització de l'ocupació d'habitatge que l'Obra Social de la PAH està iniciant en els àmbits català i estatal.

Les respostes s'utilitzaran per redactar un informe que enforteixi la campanya i doni a conèixer millor la realitat de l'ocupació a Catalunya. El qüestionari és completament anònim. Trigareu només uns 3-4 minuts a emplenar-lo. Al final, si voleu participar en una entrevista més extensa, podreu facilitar-nos les vostres dades i posteriorment nosaltres us contactarem.

Moltes gràcies per participar-hi!

Estàs ocupant ara mateix?

- Sí
- No, però he ocupat en els dos darrers anys

(Si has contestat que No) Si has estat ocupant, però ara ja no, com vas aconseguir una solució habitacional?

- Lloguer social en un habitatge d'un banc
- Lloguer social en un habitatge de l'Ajuntament
- Lloguer social en un habitatge de la Generalitat
- Lloguer social en un habitatge de gran propietari
- Masoveria o cessió d'ús
- Una altra solució. Expliqui breument el seu cas:

En quin municipi de Catalunya vius?

Nom del municipi i/o codi postal.

1. SOBRE TU

Ets...?

- Dona
- Home.
- No vull identificar-me amb cap gènere

Quants anys tens?

- 18-25
- 26-35
- 36-45
- 46-65
- 66+

Quina és la teva situació residencial?

- Tinc nacionalitat espanyola
- Tinc la ciutadania d'un altre Estat de la Unió Europea.
- Tinc residència i permís de treball.
- Tinc residència i, però no tinc permís de treball.
- No tinc papers.
- Una altra situació (indica-la):

Quina és la teva situació laboral actual?

- Tinc feina a jornada completa amb contracte indefinit.
- Tinc feina a jornada parcial amb contracte indefinit
- Tinc feina a jornada completa amb contracte temporal.
- Tinc feina a jornada parcial amb contracte temporal.
- Sóc autònom/a.
- Tinc feina en negre.
- Tinc feina domèstica i/o de cures no remunerada.
- No treballo, cobro l'atur.
- No treballo, sóc pensionista.
- No treballo i cobro cap prestació
- Una altra situació o diverses de les anteriors (indiqui-ho):

Quant de temps portes ocupant al llarg de la teva vida?

- Menys de 6 mesos
- Entre 6 mesos i 1 any.
- Entre 1 i 2 anys
- Més de 2 anys.

T'has empadronat a l'habitatge que ocupes?

- Sí.
- No.

2. SOBRE EL TEU HABITATGE (ENS REFERIM A L'HABITATGE I NO AL BLOC)

Amb qui vius ara?

- Visc sol/a.
- Amb família.
- Amb amics/amigues.
- Amb persones que no coneixia abans.
- Una altra situació (indica-la):

Quantes persones viviu al mateix habitatge? Indiqueu-ne un nombre:...

Quins són els ingressos mensuals de la unitat de convivència?

- No tenim ingressos, de moment
- Menys de 400 euros.
- Entre 400 i 705 euros
- Entre 705 i 1000 euros.
- Més de 1000 euros.

Hi ha a l'habitatge menors d'edat i/o persones en situació de dependència i/o de més de 65 anys? (pots escollir més d'una opció)

- Sí, menors.
- Sí, persones dependents.
- Sí, persones de més de 65 anys.
- No, no n'hi ha

Quant de temps fa que vius ocupant el mateix habitatge?

- Menys de 6 mesos
- Entre 6 mesos i 1 any.
- Entre 1 i 2 anys.
- Més de 2 anys.

De qui és la propietat?

- Banc.
- Petit propietari/a.
- Gran propietari/a.
- Administració pública.
- Altra (indica-ho):
- No ho sé.

Al teu edifici:

- Tots els habitatges estan ocupats.
- Hi ha més habitatges ocupats.
- Només el meu habitatge està ocupat.

3. SOBRE L'Ocupació

On vivies abans d'ocupar?

- Habitatge de lloguer.
- Habitatge de propietat amb hipoteca.
- Habitatge de propietat sense hipoteca.
- A casa de familiars o amistats.
- Al carrer.
- En un alberg o pensió.
- Altra situació (indica-la):

Quina és la raó principal per la qual vas decidir viure en un habitatge ocupat?

- Desnonament d'habitatge de lloguer.
- Desnonament d'habitatge de propietat amb hipoteca.
- Manca d'ingressos per pagar un habitatge.
- Emancipació.
- Altra (indiqueu-la):

Abans de decidir viure en un habitatge ocupat, va buscar altres opcions?

- Sí
- No, no en vaig buscar.

(Si has contestat que Sí) Quina opció vas buscar?

- Vaig cercar habitatge de lloguer.
- Vaig demanar habitatge social.
- He viscut en albergs o pensions.
- Altres (indiqueu-ho):

Com es va fer l'ocupació de l'habitatge?

- Vaig/vam buscar un pis buit i el vaig/vam ocupar.
- Vaig/vam pagar a algú per ocupar.
- Em/ens van ajudar amics/amigues/coneguts/conegudes.
- Em/ens van ajudar veïnes/veïnes del barri.
- A través d'un col·lectiu organitzat. Per exemple: l'Obra Social de la PAH, assemblea veïnal, assemblea d'una casa ocupada... Indica-ho:

Tens subministraments?

- Sí
- No. (Ves a l'apartat següent)

(Si has contestat que Sí)

Quins subministraments té l'habitatge?

- Aigua.
- Llum.
- Gas.

Com tens els subministraments?

- Estan punxats i per ara no he tingut problemes
- Estan punxats i la companyia els ha tallat alguna vegada.
- Estan punxats i el veïnat els ha tallat alguna vegada.
- He regularitzat els subministraments.

4. SOBRE LA PROPIETAT I LA COMUNITAT DE VEÏNS/INES

Tens obert un procés judicial sobre la seva ocupació?

- Sí.
- No.
- No ho sé.

Has intentat negociar amb la propietat?

- Sí, individualment.
- Sí, amb el suport d'altres col·lectius.
- Sí, a través de les institucions públiques
- No.

Com ha estat la teva relació amb la comunitat de veïns/es? (tria una opció)

Molt positiva – Positiva – Neutra – Negativa – Molt negativa

Ha passat alguna cosa específica (positiva o negativa) que vulguis comentar?

PER ACABAR...

Vols participar en una entrevista personalitzada per explicar la teva experiència amb més detall?

- No, gràcies.
- Sí, aquí està el meu contacte (correu i/o mòbil):

Ja està!

Moltes gràcies per completar el qüestionari!

1. Situació residencial: trajectòria de la situació residencial

L'objectiu d'aquest apartat és conèixer la trajectòria de la situació residencial de la persona, posant-hi al centre l'experiència de l'ocupació. Volem saber-ne l'abans, el durant i el després.

1.1. Abans de l'ocupació

-Veig en les teves respostes a l'enquesta que abans [vivies de lloguer, tenies hipoteca...]. Què va passar? Com vas arribar fins aquí?

1.2. L'ocupació

- Com va ser l'ocupació? Va ser complexa? Tenies suport? Com et vas sentir?
- Si la vas fer amb un moviment (PAH...), com et vas sentir dins el col·lectiu?

2. Procés judicial

En aquest apartat volem conèixer la situació judicial de les persones que ocupen, i conèixer com ha estat o està essent el procés

- Com va el procés judicial? (si és que n'hi ha)
- Des de l'ocupació, has lluitat per regularitzar la teva situació? Per què?

2.1. Regularització de la situació

- Has intentat negociar amb la propietat? Individualment o amb una assemblea? Estaries d'acord a negociar?
- Va intervenir alguna institució en les negociacions? Com?

2.2. No regularització de la situació

- Per què no vols regularitzar la teva situació?

3. Subministraments

En aquest apartat volem conèixer en quina situació es troben els subministraments dels habitatges ocupats. Les preguntes que es faran dependran de les respostes que cada persona ha donat a l'enquesta: d'una banda, si té subministraments, i de l'altra, en quin estat els té.

3.1. Subministraments regularitzats

- Has tingut algun problema amb els subministraments?

- Com vas aconseguir regularitzar-los?

3.2. Tiene los suministros sin regularizar

- Com els vas punxar? Ho vas fer amb un col·lectiu darrere? Has après a fer-ho tu?

- Has tingut problemes per no tenir-los regularitzats? Com ho has solucionat?

4. Salut i remuneració

L'objectiu d'aquest apartat és conèixer quina relació hi ha entre l'ocupació, la salut i els ingressos de les persones.

4.1. Salut

Sobre la teva salut i la de la teva família i amistats.

- Has experimentat un canvi en la teva salut mentre has estat ocupant? (salut en general, mental, física, etc.) A què creus que es pot deure?

4.2. Ingressos

- Creus que el fet d'estar ocupant t'ha perjudicat o afavorit en algun aspecte pel que fa a la teva remuneració?

5. Institució

En aquest apartat volem conèixer quina ha estat la teva relació amb la institució abans d'ocupar i després d'haver-ho fet.

5.1. Abans de l'ocupació

- Haves buscat opcions alternatives a través de l'administració? Quines?

- Com ha estat la teva relació amb l'administració?

- Has hagut d'ocupar en no tenir cap alternativa habitacional via administració?

5.2. Després de l'ocupació

- Amb quines institucions t'has relacionat durant l'ocupació? Amb Serveis Socials?
- T'has empadronat? Has tingut dificultats per empadronar-te?
- Has tingut algun contacte amb la policia? Com i quan va ser? Com es van comportar?

6. Relació amb el veïnat

En aquest apartat volem aprofundir en les relacions veïnals durant una ocupació, posant atenció a la diferència entre l'ocupació individual i la col·lectiva

6.1. Ocupació individual en un bloc de pisos

- Com és la convivència en el bloc on vius? El veïnat sembla que se senti còmode amb el fet de tenir un/una veí/veïna ocupa?
- Pagueu els rebuts de la comunitat? Per què sí/no?

6.2. Ocupació d'un bloc sencer del mateix col·lectiu:

- Com és la relació amb les altres persones del bloc? Com us organitzeu (feu assemblees, teniu caixa de resistència per pagar les despeses...)? Quins avantatges o desavantatges trobes a l'ocupació en bloc enfront de la individual?

7. Relació personal i social amb l'ocupació

En aquest apartat volem conèixer com vius el fet de ser una persona ocupa, i de quina manera influeix en les teves relacions socials (barri, amistats, família, escola...).

- Com vius el fet de "ser" ocupa?

7.1. El barri

- Com és la convivència al barri?

7.2. L'escola (si hi ha menors a la unitat de convivència)

- Has explicat la situació a l'escola? S'ha produït alguna repercussió?
- Com ho viuen els fills/filles?

7.3. La societat en general

- Has hagut d'explicar a amistats-familiars-feina alguna vegada que vius ocupant?
- No. Per què? Per vergonya, estigma, por?
- Sí. Com s'ho van prendre?
- Quina opinió creus que té la societat sobre l'ocupació? T'has sentit criminalitzat/criminalitzada pel fet d'estar ocupant? Per part de qui?
- Què creus que s'ha de fer per canviar l'opinió pública dominant?

8. L'ocupació com a acte polític

En aquest apartat volem conèixer les raons de l'ocupació: necessitat, acte polític... I de quina manera el fet d'ocupar ha influenciat en la manera d'entendre-la.

- L'experiència de l'ocupació ha canviat la teva idea o relació habitacional? De quina manera?
- Vius l'ocupació com un acte polític i/o reivindicatiu en la lluita pel dret a l'habitatge?
- Com actues en aquest sentit? (visibilitant l'ocupació, discurs polític...)
- Si poguessis escollir qualsevol forma d'accés a l'habitatge ara mateix, quina seria? (lloguer, propietat sense hipoteca, seguir ocupant...) Per què?
- Aquesta entrevista vol formar part d'una campanya per legitimar l'ocupació. Què significa per a tu legitimar l'ocupació? A qui ens hauríem d'adreçar? Que hauríem de canviar?

9. Preguntes finals

- Has concedit alguna entrevista o has aparegut en algun mitjà de comunicació?
- Tindries inconvenient de repetir l'entrevista davant una càmera per sortir en un vídeo de la campanya de legitimació de l'ocupació?
- Vols afegir-hi o comentar-nos alguna cosa més?

